

ÜLIÕPILASLEHT

EESTI ÜLIÕPILASKONNA HÄALEKANDJA.

TOIMETUS:

PEATOIMETAJA: **RICHARD JANNO.** TOIMETUSE SEKRETÄÄR: **ERNST RAUDSEPP,**
JAAN POSKA.

Stuudiumi laen.

Üliõpilaste õpilaenu küsimus on Üliõpilaskonna Edustuses jälle päevakorra kerkinud, sest ta on meil praegu üldisema tähtsusega kui kunagi varem.

Teatavasti on see Eesti üliõpilaskonnas juba vana küsimus. Kui Eesti üliõpilaste arv paarikümne aasta eest jõudsalt kasvama hakkas, tuli juure palju neid, keda ülikooli ei toonud mitte majandusline jõukus. Paljudel tuli omal jõul raha saamise küsimust lahendada.

Suureks toeks olid meie esimesed ühistegelised rahaasutused, kes üliõpilastele pikaajalist laenu andma hakkasid. Eriti peab siin nimetama I Eesti Laenu-Hoiu-Ühisust Tartus, kes ka viimastel aastatel, vaatamata ennekuulmata summade läbikäimise peale teistes suurtes pealinna ja kohalikkudes pankades, esimeseks on jäänud laenuasutuste hulgas, kes üliõpilasi nii stuudiumi laenudes kui ka ettevõtetes üleüldse rahaliselt on toetanud.

Kuid edasi peab kohe tähendama, et teistsuguseid katseid, peale vastutuleku ühistegeliste pankade poolt, seltskonna poolt meie üliõpilaste stuudiumi laenu küsimuse lahendamiseks tehtud ei ole, ja me võime kohe üle minna üliõpilaste omaabi püüetele sellel alal.

Esimesed laenu korraldused kutsuti ellu üksikutes üliõpilasseltsides oma liigete jaoks ja

neil korraldustel ei puudunud kestev tähtsus. Nii näituseks vanemas Eesti üliõpilaskorraldusorganisatsioonis, Eesti Üliõpilaste Seltsis, lahendati küsimus 1908. a. saadik kahes sihis. Seltsi poolt kutsuti ellu „laenukassa“, kust liikmed lühema aja peale (kuni 3 kuuni) summasid protsendita laenuks said. Selle kassa ülesanne oli kaasvõitlejatele enam-vähem juhulikus ja ajutises kitsikuses abiks olla. Kassa summad tulid ühekordsest maksust Seltsi liikmeks astumisel ja toetustest. Teine korraldus oli juba 1884. a. saadik ellu kutsutud E. Ü. Seltsi vilistlaste poolt ja täitis täielikult stuudiumi laenu ülesandeid. Laenu soovid vaatas läbi Seltsi komisjon ja esitas oma otsuse vilistlastele. Laenu oli protsendita ja tagasimaksu kohustus algas 3 a. pärast peale ülikooli lõpetamist.

Mõlemad korraldused lõpetasid oma tegevuse sõjaaegsete raskuste tõttu, kus kogu Seltsi elu soiku jäi liigete äraolekul.

Samuti püüti laenu küsimust oma vahel lahendada hiljem ka teistes seltsides ning korporatsioonides. Puudub aga ülevaade, missuguses seisukorras see küsimus meie organisatsioonides praegu on.

Riikliku iseseisvuse ja Eesti ülikooli algusega on vahekorrad ka üliõpilasperes muutunud. Sadade Eesti üliõpilaste asemel on Tartu üli-

Sisu: Stuudiumi laen. — H. Kukke. Eesti üliõpilased Ungari ülikoolides. — Hõimutööst Soome üliõpilaskonnas. — Yks ylistuslaul leitud sõbrale. — Ni Ni. Dr. Birger Nerman, uus arkeoloogia õppejõud. — Minevik ja tulevik. — W. Kurrik. E. Kr. Üliõp. Ühingu konverents. — G. K. Kirjandusest: Aino Kallase kirjandusõhtu 24. X. — A. Kalamees. Végvári „Appi“. — J. Pert. O. Looritsa „Eesti keele grammatika“. — J. Mägiste. — Londoni konverentsi kirjeldus. — Edustusest. — Ülikooli teated. — Kirjavastused.

koolis praegu tuhanded. Organiseerumate protsent on kaugele alla poole läinud. Kui ka praegu üksikutes organisatsioonides studiumi laenu teostama hakata, ei tähendaks see veel mitte küsimuse lahendamist üliõpilaskonnas. Need, kes organiseerumata, on majandusliselt vast veel raskemates oludes kui organiseeritud, ja nende jaoks jääks ikkagi küsimus lahendamata. Edasi, studiumi laenu korraldusel üksiku organisatsiooni piirides on ainult üks hää külg, s. o. summade õiglasema väljaandmise võimalus: oma kaasvõitlejat tuntakse peensuseni. Kuid see on ka kõik. Laenukassa tegelik mõju jääb väikseks. Nagu ette näha, oleks siin tähtsamaks summade juurevooluks organisatsiooni liigete endi maksud ja toetused. Tuleb osa ka vilistlastelt. Kuid see kapital ja majanduslik jõukus, mis seisab organisatsiooni liigete eneste ja vilistlaste taga, ei vasta protsentuaalselt kapitalile ja jõukusele meie ühiskonna ringides. Üsikul organisatsioonil on aga võrdlemisi raske studiumi laenu korraldust kui kogu ühiskonna kohustust akadeemilise hariduse vastu laiematele õlgadele kanda. Praegu tuleb küsimus üles seada kogu üliõpilaskonna seisukohalt.

On otse andeksandmata, et kõik need ringid, asutused ja isikud, kes hoolitsevad krediitide ja igasuguste teiste soodsustuste ning tingimuste loomise eest ettevõtjate tegevuseks ning äraelamiseks äri ja tööstuse alal, et need väga ükskõiksed ja nägematud on olnud võimaluste loomiseks kõrgema hariduse saamisel. Praegu on tema omandamisel samuti üks tähtsamatest eesmärkidest — tema abil ära elada. Juba selle eesmärgi tõttu üksi peaks ta üheõigustatud olema äri ning tööstusega ning sama tähelepanu osaline — krediitide ja summade saamisel, mis tema edendamiseks-omandamiseks tarvilikud.

Studiumi tingimused on praegu Tartus 50—75% halvemaks muutunud kui olid enne sõda.

1921. a. oli 60% Tartu üliõpilaste keskmise kuu eelarve 2500—4500 marka (v. 1921. a. ankeedi andmed). Selle juures pidi kuni 75% üliõpilasi kõrvalteenistust otsima, et ära elada.

See tähendab, kahekordse töö koorma juures pidi üliõpilane lahtiütlemata 50% ennesõja-aegsetest tingimustest ja seda — õpiramägede, korteri, toidu, ihukatte ja muude elutingimuste — oma tervise ning tööroõmu arvel.

Käesoleval aastal ei ole seisukord mitte kergem. Teenistuse leidmine on üliõpilastele raskenenud. Räägitagu sellest, et tarbeainete hinnad enam-vähem püsivad on olnud, on üliõpilaste kõige mõõdapääsmatumad kulud väga palju tõusnud. Tarvitseb ainult tähendada, et üliõpilaste korterite hinnad, millest Tartu nii õelda äraelada tahab, on ennekuulmata kõrgusele

tõusnud. Samuti on tõusnud raamatute hinnad. Kuid ka raha väärtus on tõusnud, vähemalt on teda raskem saada. Tartu vastutulelikumad ühistegelised rahaasutused on üle jõu koormatud, teised rahaasutused aga võtavad (pealegi ainult lühikeseajalised laenud) sarnast protsenti, mida kõik ärimehedki ja koguni ebanormaalsel ajal maksta ei jõua. Selle juures nõutavaid kindlustusi ei ole paljudel üliõpilastel, eriti jällegi organiseerimata üliõpilastel, võimalik anda, või on see tihti seotud piinlikkude raskustega.

Teatavasti oli studiumi laenu küsimus juba paari aasta eest Üliõpilaskonna Edustuses ülesvõetud. Ülikooli kaudu esitati vastav kava haridusministeeriumile, kuid sellel ei olnud mingisugust tegelikku tagajärge ega tulnud üldise vastustki. Ta ei suutnud arvesse võetud ringkondi kaasa tõmmata — nagu seletati — osalt põhimõtete pärast, osalt tehnilistel puudustel, — nagu ainult siis oleks ülevall poolt põhjust selle küsimuse teostamisele asuda olnud, kui ideaalne kava oleks esitatud!

Tähendatud kava läks välja riikliku laenu põhimõttest üksi, mispärast ta ka läbi ei löönud. Riigil oleks sel ajal raske olnud mitmesajalisele hulga lea paaegu riigi ametniku keskmise kuupalga kõrgust protsendita toetuslaenu pikema aja peale kindlustada. Ka ei olnud kavatsatud laenukorralduseks vastavate ringkondade meeled ka põhimõtteliselt sugugi ettevalmistatud. Asi jäi soiku.

Kui nüüd uuesti studiumi laenu küsimuse juure asutakse, siis peab vist küll esialgu lahti ütlemata laialistest radikaalsetest kavatsustest, mis teostada suudetakse suurte välise jõudude toetusel. Ei ole näha asjaolusid, mis riikliku laenu korralduse sisse kohe usku võiks tuua. Tuleb küll see siht võtta, kuid alata kõige tegelikumaga, mis kohe ellu viia suudame kas või omal jõul üksi.

Tuleb luua studiumi laenu fond, vastava valitsemise aparaadi ja õigustega.

Tema korraldus ja tegevus oleneb ära neist allikatest, kust summad fondi tulevad. Neid allikaid oleks praegu ette näha kolm: 1) riigi summad 2) mitmesuguste majandusringkondade ja ettevõtete kui ka üksikute isikute toetused 3) sissetulekud üliõpilasmaksust või üliõpilaste eneste ettevõttel muretsetud summad.

Kuid algama peame viimasest, muidu tuleb veel kaua oodata. Üliõpilastelt enestelt sissetulevatest summadest tuleb fondile juba järg-

„Üliõpilaslehe“

tellijateks on käesoleval semestril end teadustand „Eesti Üliõpilaste Selts“ — 173 tell., „Ugala“ — 90; Tallinna Tehnikum — 100; „Naisiõpilaste Selts“ — 35; „Veljesto“ — 36; „Raimla“ — 16; „Põhjala“ — 36; eratellijaid — 25. Kokku — 511 tellijat.

misest semestrist alates alus panna. Siit edasi — kui tarvilik korraldus loodud ja tegevust tagajärjekalt arendatakse, ei jää kaasatulemata meie majanduslikud ja äriühingonnad, meie kapitaal. Selles ei ole kahtlust.

Ühtlasi on siis loota, et viimaks korda läheb saada toetust riigilt (haridusministeeriumi kaudu eelarve korras). Kui see sünnib, on fondile suuremad summad kindlustatud, kui seda üliõpilased üksi kokku panna suudavad, ja studiumi laenu mõju võib üliõpilaskonnas õige oluliseks kujuneda. Igatahes, kui fond oma tegevust alustanud ja püsida suudab, on riigilt osavõttu ja toetust loota, ilma et seda küsimust „vabasummadega“ seotaks.

Asja algatada ja korraldust ellu kutsuda on Üliõpilaskonna Edustuse ajaviitmata kohus ja päevaküsimuse tähtsusega ülesanne. Üheks põhjuseks, miks ta seni Edustuses on teostamata seisnud peale esimese katse, on see, et oodati ülikooli põhikirja kinnitamist, millega ka „üliõpilaskonna maks“ oleks seaduseks tehtud. Üliõpilasmaks määratakse siis Edustuse eelarve põhjal, mis ülikooli (haridusministeeriumi) poolt kinnitatakse.

Kõigi üliõpilaste maks teatud suuruses studiumi laenu fondi, haigekassa ja teiste sarnaste kapitalide hääks peab meil edespidi sündima nimetatud üliõpilasmaksu hulgas, oleks sellega sunduslik kõigile üliõpilastele. Teist teed sarnaste kapitalide ellukutumiseks praegu ei ole. Vabatahtliku maksu kaudu neid teostama hakata, vähemalt ka edespidi nii teostada, ei ole otstarbekohane. Praegu on suurem osa üliõpilastest organiseerumatud. Vabatahtlikud maksud tuleks aga sisse protsentuaalselt kaugelt suuremal osal organiseeritud üliõpilaste käest, sest siin mõjub rohkem kaasa teatud moraalne surve ja võivad koguni terved organisatsioonid oma liikmeid selleks kohustada. Need summad ei oleks sellega siis mitte väga suured. Ei oleks õiglane siis laenu määramisel fondi maksu maksjaid rohkem arvesse võtmata jätta. Kuid laenude saamisel on ette näha vastupidine vahekord, kuna soovivaldusi laenu saamiseks rohkem on oodata organiseerumatute poolt.

Nii sünniks fondi maksu maksmine koos üliõpilasmaksuga, oleks kõigi üliõpilaste huvides, eriti aga peaks tema poolt olema organiseerumatud.

Studiumi laenu ja teiste sarnaste fondide jaoks maksu määramist ja sissenõudmist eraldi üliõpilasmaksust korraldada ei ole otstarbekohane, sest see tooks ilmaaegu mitmekordse töö ja kulu.

Kui käesoleval semestril ülikooli põhikirja kinnitada ei jõuta, nihkub ka studiumi laenu teostamine veel edasi. Sest eelpool toodud kaalumistel on küsitav, kas on otstarbekohane alata vabatahtliku maksu summadega. Siis peab

küll kohe veel teisi teid otsima suuremate summade saamiseks mujalt või vähemalt ikkagi ootama, kuni fond teatava miinimumini on tõusnud, nii et laenu andmist alata maksab.

Hugo Kukke.

Eesti üliõpilased Ungari üliõpilaskoolides.

Budapesti ülikoolides õpivad praegu 7 Eesti üliõpilast: prl. Ilves, Rich. Jöffert (jur.), E. Lepp (arch.), Märks (arch.), Kana ja Kuusmann.

Eesti üliõpilastel oleks õppimine Ungari ülikoolides õige kohane. Kõnelemata sugulussidemetest meie rahvaste vahel, on selleks rida muid põhjusi:

1) Ungari on selles meile väga vastutulelik ja hoolitsev; 2) elukallidus sääal on umbes samasugune kui meil; 3) Ungari ülikoolides oleks meie üliõpilastel mõndagi õpida, nagu näit. tehnika alad.

Et ungarlastel oma keeles kõige täielikum algupärane kui ka tõlgitud teaduslik kirjandus olemas, siis ei ole neil muid keeli ülikoolis tarvis. See asjaolu on õieti ainukeseks takistuseks meie üliõpilastele suuremal arvul Ungari ülikoolidesse astumisel, kuna seda keelt meil vähesed tunnevad. Kuid see ei ole mitte nii suur raskus kui ehk kõrvalt näib. Praegu Budapestis õppivatest Eesti üliõpilastest on mõned, näit. ksv. Jöffert, lühikese aja jooksul Ungari keele ära õppinud, nii et neid kohapeal ungarlasteks peetakse. Kõik aga nad loodavad Ungari keele juba esimese semestri jooksul ära õppida, ja järgmisel oma eksamitega järele jõuda, nii et neil ühtki semestrit keele pärast kaduma ei lähe. Ungari keele eksami eestlastelt Budapesti ülikooli astumisel ei nõuta, vaid lubatakse kohe loenguteks sisse kirjutada.

Vaatamata väga kitsaste majandusliste olude peale, leiavad meie üliõpilased Ungari üliõpilaste ja ka seltskonna poolt sinna elama asumisel hoolikat abi. Seltskondlik läbikäimine on kõige vastutulelikum ja osavõtlikum. Eriti nendega ungarlastest, kes Eestis on käinud (näit. meie laulupeo ajal) on kõige lähem vahekord. Omalt poolt peame meie seda hindama kui Ungari üliõpilaste ja kogu seltskonna valmisolekut ning tegelikka samme meie rahvaste kultuuriliseks lähenemiseks ja läbikäimiseks. Meie üliõpilaste ja seltskonna kohus on seda mitte mööda minna lasta.

* * *

Tagasisõidul peale Londoni ja Oxfordi konverentsi said meie üliõpilaskonna esitajad Ungari ül. (Mefhosz) esimehe Ivan Nagy ja välisloimkonna juhataja Fr. Deak käest kutse Budapesti tulla. Sel puhul korraldati meie üliõpilastele (seal õppivad ühes arvatud) väga soe vastuvõtt Mefhosze poolt ja Budapesti ülikooli laulukooride juhatuse (Dr. Aladar Goll) ning liikmete poolt, kes Eestis laulupeo ajal kontsertreisil käisid. Peale linna ja tähtsamate kultuuri ning poliitiliste asutuste tutvustati ka Budapesti ülikoolidega ja üliõpilasettevõtetega. Kuid Ungari üliõpilaskonna ajalugu on nii kaugelulatav ja praegune korraldus nii laialdane, et

Hõimutööst soome yliõpilaskonnas.

Mõne nädala eest Akad. Hõimuklubi korraldet Soome-retkel oli võimalus lähemalt tutvuda soome yliõpilasmaailmas valitseva vaimlise õhkkonnaga, millest vist pole ylearune kirjutada paar sõna meie laiemate ringkondade tutvustamiseks sellega. Soome yliõpilasnoorsugu elab praegu läbi tugevat vaimliste huvide tõusu, mis on tungind ja veelgi tungib kõige laiemaisse yliõpilashulkadesse ja seltskondagi.

Soome yliõpilaskonna vaimliste huvide kesk-kohaks on praegu hõimuaade ja hõimutöö ja see on omakord koondund kõigepäält Karjala kysimuse ja Akadeemilise Karjala-Seltsi ymber. Soome Akadeemiline Karjala-Selts tekkis selle

seada omaette käsitada tuleks. Mis puutub meie üliõpilas-tesse Budapestis, siis astub neist suurem jagu tehnika üli-kooli üliõpilaskonna „Hungaria“ liikmeks. Üliõpilaskond „Hungaria“ moodustub 30 alaühingust. Ühingute esimehed moodustavad üldiste asjade jaoks nõukogu, kestvus 1. a. Nõukogu juhatus valitakse 3 a. peale ja on 7 liikmeline. Juhatuse eesotsas seisab magister, valitav 3 a. peale. Praegu on magistriks prof. Dr. S. Kálman, kuna 7 juhatusel liikmet praeguses koosseisus 3 ülikooli lõpetanud on.

Laulupeo ajal Eestis viibinud Ungari üliõpilastest kuulus suurem jagu „Hungariasse.“ Sel korral valiti ka mõned Eesti üliõpilased „Hungaria“ liikmeks.

Peale vastuvõtmisi Mefhosze esimehe Ivan Nagy ja välistoimkonna juhataja Frk. Deáki poolt korraldati väljasõit Budapesti lähedal olevatesse Dr. Halász'i viinamägedesse peremehe enese kutsel. Vastuvõte oli südamlilik ja vaimustav.

Samal päeval viibis Budapestis Poola üliõpilaste laulukoor. Peale kontserti oli koosviibimine „Patvia“ klubis. Eesti üliõpilaskonna poolt kõneles üliõpilaskonna esimees H. Kukke, tähendades, kui suurt osa etendab praegu üliõpilaskonna liikumise rahvaste akadeemiliste püüete edendamisel ning kultuurpoliitilise solidariteedi ning vastastikuse arusaamise ja toetuse alal, ja tervitas nende aadete nimel Ungari ja Poola üliõpilaste koostöötamist. Öhtul viibisid ka Ungari üliõpilaskonna vanemad ideelised juhid Dr. Szembery ja Hindy ning Poola välisesituse liikmed.

* * *

Kui järgmine CIE konverents Varssavis ja välistoimkondade konverents Budapestis ära peetakse, siis võiks nendest osavõtmine ühendada suurema õppereisiga nendes maadesse ja kõige tugevamasse noortest riikidest — Tshehoslovakkiasse. Ka on võimalus seda reisi Konstantinoopolini pikendada. Selleks on kutse avaldanud ja kõige paremat vastutulekut lubanud Türgi üliõpilased, kes praegu Budapestis õpivad. Neid on seal ligi 40. Neil on sääal oma ühing. Meie üliõpilased Budapestis on Türgi üliõpilastega häas vahekorras ja on neilt mitmes asjas abi leidnud.

järgi, kui viimane karjalaste vastuhakkamine venelasile oli õnnetult lõpnud, selle elava huvi ja sympathy tagajärjel, mis Soomes, eriti aga yliõpilasmaailmas oli tõusnud selle võitluse ajal ja mõjul karjalaste vastu. Alguses väike Karjala-Selts kasvas ja laienes otse „ameerikalise“ kiirusega ja on praegu mitte ainult kõige elavam ja suurem, vaid ka kõige mõjurikkam soome yliõpilaskonna organisatsioon, mis praegu kõige otsustavalt kõigis yliõpilaskonna asjus kaasa räägib, neid, võib öelda, tegelikult määrab — nii laialt tunnustetuiks on saand selle vaim ja pyyded kogu yliõpilaskonnas. Selles mõttes tähendab praegu kõnelda Karjala-Seltsist samal ajal kõnelda soome yliõpilaskonnas valitsevast suunast.

Karjala-Seltsi töö käsitas alguses ainult karjalaste, pääasjaliselt pagulaste eest hoolitsemist

Yks ylistuslaul leitud sõbrale.

Kiidetud olgu Saatuse, kes sa trööstid meid raskel ajal!
Kiidetud olgu vana burside jumal, kes mulle annud on sõbra mu elu õudsemal ajal!
Kiidetud ole sina, Ants Sopi, kelle hääal kostis mu juure kui ma eksisin siin ilmas kui võõraste keskel!

Õudsed, oh, õudsed olid ajad meie kodumaal tänava sygisel. Isegi taeva laotuse meie kohal oli see hirmus Veljesto album pannud vist mõtlema pööraseilt tõiseile asjule, Kogu ilm oli filosoofiliselt hall nagu tunneks ta ainult omi kohustusi — ja nende saadus oli ihu ja hinge tarretama panev kylm moraalivihm ja rõõmusööv igavuse udu. Ah, mõtlesin, kaunis kevade! kuldsed nooruspäevad! kuhu olete kadund, mu tookordsed unistused? Eks lootnud ma, et see ilus putka, mis kanname oma mytsi ees rattas, et see tähendab yht lõbusat gartenlaubet ja see oks, mis teda ehib on üks viinapuu oks. Öndsad, kauged, kadund lootused! Vaat', sygis on nyyd, mil puud on täis vilja, kuid kus on viinapuu oksad täis punaseid kobaraid? kus on jumalik nektar, mis paneks gartenlaube värisema elurõõmsa mõirgavaist hääaltest?

Ei miskit, ei miskit! Öodne ja kylm oli Tartus, ei isegi kakelust suuremat kuskil! Kui raugad istusid noormehed siin-sääal seltsides ja vaidlesid hirmus tarkade kysimuste yle ja kui nunnad istusid noored neitsid ja söötsid häbelikult omi paelutet puudleid! Ja mõningad teadsid olevat näind õudseid aja märke: et aukartmatuse ja vana korra lõhkumise vaim oli tungind isegi selle kindlammaisse kaitsjaisse ja ajand neid rõõvima selle ilma kõigepyhama t y h e neitsi pääst! Seda ei uskund kyll keegi, kuid kurvaks tegi see siiski. Ja nagu kohutav must pilv seisis linna kohal „Veljesto“ fariseeride album ja sadas kylma moraalivihma noorisse hingisse.

Nuukralt lonkisin nii, sygiskurbust täis oli meel mul. Ei kõhku, ei kahku, vaid arglik ja salane virin, ei kusagil muud protesti heledat hyydu. Ei leidnud yhtki ma teist,

ja Karjala-kysimuse tutvustamist Soomes, on aga nyüd laienemas kõigi soome hõimude vastastikuseks lähendamiseks ja äratamiseks. Selle kõige põhjaks on arusaamine, et Soome yksinda on liig väike, et igasugust saatust trotsida ja täiel määral edeneda, vaid et selleks tuleb lähendada yksteisele kõiki soome rahvaid, päästa ja harida neid rahvaid, mis on hävimas, et need siis igayks yksikult ja kõik yhiselt võiksid täita täie eduga seda osa inimkonna kultuurelus, mis ajalugu neile määrand. Selles mõttes on hakat Karjala-Seltsis kõnelema ingerlasist ja samal otsarbel võttis see osa meie yliõpilaste vastuvõtmisest.

Meile torkab kõige päält silma see suur aktiivsus, mis valitseb Karjala-Seltsis ja mille tõttu see on teind lyhikesel ajal suurepärase positiivse töö. Mainitagu sellest siin yht-teist. Viimasel suvel on seltsi poolt 55 liiget olnud maal ringi käimas. Käidi 2—3 kaupa koos läbi umb. 300 kihelkonda rahvast Karjala-kysimusega tutvustamas, Karjala-pagulasi (kes laiali yle maa) eriti otsides ja valgustades, myyes rahvale sellekohast osalt Ak. Karj.-S. enda kirjastet kirjan dust ja piltpostkaarte ja kinkides pagulasile samuti raamatuid. Igas kihelkonnas saadikuist

yks pidas ettekande rahva koosolekuil ja pidudel, teine deklameeris jne., tehti kõik, et seltsi põhimõte ja pyyded ei jääks ainult oma ringkonna asjaks, vaid leviksid kogu rahvasse. Selleks asuteti aga eriti yle maa 200 Karjala-Seltsi, mis kohal hakkavad asja edasi ajama. Nõnda on Akad. Karjala-Selts kaugelt enam kui ainult yliõpilasorganisatsioon, see on saand tõepoolest ylemaalise korralduse ja liikumise keskkohaks. Yhendus rahvaga on iseloomuline joon soome yliõpilaskonnale ja selle tööle, mida tuleb eriti rõhutada. See on tulnud nähtavale varemaltki igas liikumises: ikka on kant omad pyyded otsekohe seltskonda ja rahvasse ja seega on yliõpilased olnud tihti suurte liikumiste ja yrituste algatajaks. Pääle selle mainitagu, et keskkoolidesse on asutet ja asutetakse Karjala-Seltse. Kirjanduse myygist saad raha, eriti aga see aine line jõud, mida nyüd hakatakse saama yle maa laiali olevailt seltsidelt, tarvitetakse pagulaste, laste kui ka vanade haridustööks ja ses asjas ongi juba kaunis palju ära teht.

Ak. Karjala-Seltsil on eriline naisosakond ja see korraldas m. s. 24 inimeselise pagulasist koosseisva näiteseltskonna, kes mitmel pool maal liikudes eriti Karjala-Seltside avamispidudel suure

kes kõvemalt kurtnudki oleks: Ah, surnud on Paan! surnud on vana burschensafti Paan!

Kuid siis oli yhel õhtul ilm imelikult soe, ja tuul mahe kui kevadine tuul! Ning ma tundsin: Paan ei ole veel surnud! vabastav sõna on kaikund yle kõlblusse uppupa Tartu. Nagu kõigi Tartu õllevaatide seest oleks vastu kostund rõõmurikas kõmin, et noorusele kaitsja on syndind. Noor kuldlokiline kaitsja, kes ytleb, et me ainult y k s k o r d oma nooruskevadpäevi peame pyhitsema, sest varsti on noorus mokas!

Oli ilmud „Yliõpilasleht“ ja olid öelnud sina selle sõna, sõber Sopi. Sinul nyüd yrgasin selle ylistuslaulu, sest sa oled avaldand minu ja nii mitmesaja sydamesoovid. Sa oled meid päästnud kui painest, sa oled teinud näeruks kõik nõuded ja etteheited, millega olime koormatud, nagu spikkeri oled sa meile pihku pistnud eksami ajal. „Ykskõrd elame“ — kes tohiks meilt veel midagi muud nõuda! Munkadeks tahtsid nad meid teha, sina oled meid jälle toond tagasi „siimaalisse elulustilikku tudengiõlemisse“ (nagu sa ilusti ytleid), kus kõik targu mõtlemine saadetakse kus kurat! Koltund karskukslasteks on nad meid tahtnud teha — sina oled meid päästnud jälle astuma rahuliku sydamega eluvee allika juure! Eh, sa oled nii tore poiss, et sulle korraga kolm teklit peaks annetama — yksteise peal kandmiseks nagu Rooma paavstil! Kuid meie aimame intuitiivselt, et meie lunastajal juba isegi vist on tekkel.

Kuid olgu kust sopist sa ka pärit, sa oled siiski oma hää sydame tõttu kiskund ka „yhe Tartu suurema yliõpilaseltsi“ päält selle varju, mis see klatsiv annikund temale on heitnud. Sa lased mõista, et sääil ainult ära on joodud kaks tühja pudelit liikme kohta aastas ja et täiesti tuulest on võetud seega kõik oma ja võõramaalaste sihilikud kahtlustused. Ja sa lased meid kõiki mõista, kuidas seesinane rahu rikkuv „Veljesto“ on ära jätnud oma kesköises tõimeelsuses, kuidas ta nyüd teisigi tahab suretada oma jäise õhuga, kuidas ta tahab panna kõik käima ainult tõsise näoga, ja rääkima ning kirjutama suurtest mõtteist (eh! nagu seda igayks isegi ei oskaks!), kuidas ta ainult enesega kelkimiseks on välja annud siehandse raamatu, ja teind siehandse sõnu — ning et neid seepärast kuidagi ei maksa tõsiselt võtta elulustilikul tuudentlusel. Ah, kuidas me tahame sind uskuda, sa armas noormees! Kuidas sa kyll tead kõik need maailma asjad ja kui hästi kyll tunned sa elu ning tema mõtet!

Ah, sõber, kuis julgust ja rõõmu sai täis mu meel sinu pärast! Mu syda hyppab su pygamatute noorusrõõmsate kuldlokkide pärast! Sind lugedes kihvatas ka minus noorustuluke jälle ja ma panin laulma: „Ach, alte Burschenschaft, noch bist du nicht verschwunden!“ Selle loosungi all: yles, bursid! Loogem ka meie yhine väerind meid ähvardava hädaohu vastu! Ja kui te kysite kelle ymber, siis on selge: selle ymber, kes kõige esimesepä

eduga kandis ette omapäraseid karjala pulmakombeid.

Ak. Karjala-Selts annab kevadest saadik välja kuukirja „Suomen Heimo“ — Soome Hõim, mis propageerib hõimuaadet ja tutvustab üksikute soomesugu rahvaste elu ja olusid. M. s. on selle mitmes numbris ilmud terve rida väga häid kirjutusi Eestist: vabadussõjast, laulupeost, kodu-uurimisest jne. „Suom. Heimot“ läheb praegu üle 2000 eks. laiali.

Seltsi kavatsusist mainitagu pääasjalikult suuri haridusyritusi karjalaste hulgas ja n. n. vanemate nõukogu asutamist, kuhu kuuluks m. s. võimalikult palju ylikooli õpetajaid. Sel viisil loodetakse saada tugevaks yhendus vanemate ringkondadega ja mõju seltskonnale, mis, peab ytlema, on nyudki suur.

Nii ainult mõni üksikasi Ak. Karjala-Seltsi tegevusest, mis juba tohiks näidata sääil valitsevat suurt töö tahtmist ja jõudu, mis kahtlemata saavutab veel suuremaid tagajärgi. Mainitagu veel, et iga liige astudes seltsi annab töötuse pyhendada oma täie elutöö oma isamaale ja soome soole.

Tahtmata tekib võrdlus Soome ja meie olude vahel ja siis ei saa olla tunnustamata, kuidas meile muidu yldiselt teat määrani jäigana tunduv soomlane oma tööd teeb hooga, kuidas sääil liikumine haarab varsi kõik ringkonnad, kuidas sääil yliõpilaste algatus varsi saab rahva asjaks. Ja see ei ole praegu ainuke sarnane nähtus Soomes — yliõpilased on sääil peagu ikka olnud algatajaiks suuris rahvuslikes asjus. Peab

avalikult häält on tõstnud hirmsalt koolmeisterdava annikunna rõõmuhävitava mõju takistamiseks: tema, minu sõbra Ants Sopi ymber loogem yks yhine kond (ei kuidagi — kund!)! Kui yks burs tulgem kõik Tartu lõpmatuist soppidest, kus te lõbusalt elate, kogugem end selle elurõõmsa nooruse konna kaitseks! Olgem kord päris õiged ja mitte sugugi tõsised mehed ning kuulutagem kõigile lauldes: O Burschenland, magst ruhiq sein! magst ruhiq sein! jne. Annikunna õõnistus on seisma pantud! Keegi ei pruugi end enam ärritada! *Kõik jääb vana viisi!* NI-NI.

P. S. Pidin unustama ytlemast: mu sõbral on kole hää syda ja tal on kahju Carl Sarapist, seepärast soovitab ta seda papijutluste raamatut lugeda. See on asjata, lõbusat pole sääil midagi, veel enam, see on hädaohtlik, sest lugedes võiks mõni kahtlema hakata meie sõnade tões ja kond oleks lõhutud! Kel seda pahandust tarvis on!

Seesama NI-NI.

ytlema, et tundub, kui seejuures sääil õieti väga sygavalt ja filosoofiliselt asja ei mõeldakski, vaid seda tehakse kohe tegelikult ja tehakse hooga. Meie juurdleme ikka asja juures kaua ja põhjalikult, meil ei ole aga kunagi olnud mingisugust sarnast hoogsat liikumist, meie kõneleme harilikult väga asjalikult — sääil kõneldakse meie tundes palju pääliskaudsemalt, see - eest aga ikka niisuguse hoo ja jõuga, nagu meil väga harva võib kuulda. Vist on põhjus ses, et meie nii palju peame alles otsima ja leidma, mis ja kuidas teha, meie oleme olnud ja oleme ikka veel kõikisuguste ristmõjude ja -vaadete rägastikus, mis ei lase meid yhes kindlas suunas liikuda, soomlasil on aga valmis traditsioonid ja „roopad“, milles nende asjad n. yt. iseendast määrat sihis liiguvad.

Meie ei saa siin mööda ka yhest nähtusest, mis on tihti vastastikuste väärkäsituste põhjuseks meie ja soomlaste vahel ja mida meie hõimutöölegi tihti mõlemal pool kuulukse esitetavat takistusena. See on soome yliõpilasmaailmas valitsev õige tugev vaen venelaste vastu. Öeldagu kohe, et see omas täies teravuses ei ole kaugegtki yldine Soomes, kuid see on nii läbi tungind yliõpilasmaailma ja seltskonna, et see vist otsekohe meile igayhele torkab silma, ja see on teiselt poolt nii endastmõistetav suuremale hulgaie soomlasile, et nad Eestisse tulles, seda samal määral mitte leides, muud ei saa teha kui võõrastuda. Soomes see on ajalooliselt arusaadav: see tekkis möödund aastasaja lõpul tugevaks läind vene surve mõjul, sai viimati yliõpilaskonnas eriti populaarseks ilmasõja ajal n. n. „jäägriiikumise“ päevil, kui yliõpilaste hulgas tekkind hoogsa vaimustuse mõjul mitu tuhat soomlast läks salaja Saksamaale võitlema venelaste vastu „kunni vaba on soome rahvas“, ja viimati andis sellele veel tõuke vist ka viimane karjalaste vabadusvõitlus. See on seetõttu praegu väga terav ja sõjakas. Meil ei ole kindlasti yhtki ringkonda, kes venelasi mitte meie vastaseiks ei peaks, kuid sama kindel vist on ka, et praegu meie yliõpilaskonnas ei ole ryhma, kel oleks venelaste vastu niisugune viha, nagu see Soomes kaunis yldine. Meie ei saa soovitada endile samasugust vahekorda võtta idapoole põhjustel, mida m. s. puudutet juba s. a. Yliõpilaslehes (nr. 6), olgugi et teame, et meie ja meie seltskond kau-

geltki veel ei ole teadlik vene hädaohus. Meie arvame aga ka, et teisitiarvamisi mainit asjas ei saa kuidagi pidada olulisiks meie ja soomlaste vastastikusele arusaamisele, vaid, et siin on tegemist kummagi rahva n. yt. sisemise asjaga. Kui mõnd eestlast ja teiselt poolt mõnd soomlast olud ses asjas võrastavad, siis ainult seepärast, et meil yksteise olusid ja nende kujunemist nii vähe tuntakse.

Siin tulemegi väga olulise asja juure: me, soomlased ja eestlased, tunneme yksteist liig vähe, see torkas väga tihti silma. Ja see on p ä ä t a k i s t u s e k s m e i e l ä h e n e m i s e l e j a v a s t a s t i k u s e l e a r u s a a m i s e l e, m i s o n p a l j u o l u l i s e m k u i m i t m e d l a h k u m i n e k u d j a l a h k a r v a m i s e d, o l l e s s u u r e l t o s a l t k ö i g i v i i m a s t e p ö h j u s e k s. M e t a h a m e t i h t i, e t k ö i k s y n n i k s S o o m e s n a g u E e s t i s j a y m b e r p ö ö r d u l t, s e s t m e e i t u n n e e g a t e a k u i d a s o l u d j a t a r b e d s i i n j a s ä ä l l a h k u l ä h e v a d j a m i d a n e e d l u b a v a d j a n õ u a v a d. S e d a p e a b h ö i m u t ö o s i i n k u i s ä ä l k ö i g e p ä ä l t m ö i s t m a j a s e e p ä r a s t o m a e s i m e s e k s y l e s a n d e k s t ä i e t e a d v u s e g a p i d a m a v a s t a s t i k u s t t u n d m a õ p p i m i s t — t ö e k s p i d a m i n e, m i s o n g i m e i l k u i k a S o o m e s l ä b i l ö ö n d j a k i n d l a s t i s y v e n e s s e e v e e l g i v i i m a s e l v a h e t u l k o k k u p u u t u m i s e l.

Meie peame otsekohele röömustama, et Soomes hõimuaade nii yldiselt on läbi löönd ja määravaks saand. Helsingi ylikool on just saand eesti keele lektori, kes hakkab pidama loenguid ka eesti kultuurajaloost. Loodetavasti mõjuvad soome yliõpilaste hõimuorganisatsioonid ja säääl valitsev yldine vaimustus seks kaasa, et seda võimälust laiad yliõpilaskonnad kasutavad ja eesti keele ja kultuuriga tutvuvad — seega tooks praegune hoog soome yliõpilaskonnasugu kõige suuremal määral lähemale meie rahvale. See lähenemine annaks aga ka oma kord palju jõudu vastavale tööle meil siin.

H. M.

Edustuse koosolek 17. oktoobril.

*KooS 17 liiget. Päevakorras ülevaade juhatus e ja toimkondade tegevusest suvevaheajal, valimised, proletarliste üliõpilaste riikliku toetuse seaduse eelnõu, vabatahtliku üliõpilaskonna maksu küsimus ja summade määramine I Balti riikide olümpiaadi kulude katteks.

• Abiesimeheks valitakse ksv. Aug. Oinas, kirjatoimetajaks senine abikirjatoimetaja ksv. R. Kleis, abikirjatoimetajaks ksv. Helmi Ottenson, laekahoidjaks ksv. P. Sepp.

Esitatud riikliku toetuse seaduse eelnõu lükatakse ühe hääle vastuseismisel tagasi, kuna ta põhimõttelikult ja

Uus arkeoloogia professor.

Dr. Birger Nerman,

kes prof. A. M. Tallgreni tagasiastumisel Eesti Tartu ülikooli kaheks aastaks Eesti ja põhjamaade muinasteaduse õppetooli professoriks valiti ja kes juba oma kohusetäitmisele on asunud.

Sünd. 6. okt. a. 1888 Rootsimaal Östergötlandis, Norrköpingi linnas. Keskkariduse saanud Norrköpingis, kust 1907. a. astus Upsala ülikooli, sai 1910. filosoofia kandidaadiks ja 1912. litsentsiaadiks. 1913. a. omandas ta säälsamas Dr. phil. astme.

Okt. 1919. a. pääle on Dr. Nerman Upsala ülikoolis põhjamaade ja võrdleva muinasteaduse, ühtlasi põhjamaade saagade ajaloo professori k.-täitjana toiminud. Pääle selle on ta ette võtnud mitu teaduslikku õpireisu ja muinasteaduslikke kaevamisi.

Dr. Nerman on Skandinaavia vanaaja kultuuri üks paremaid tundjatest ja on ka Balti arkeoloogia probleemidega tutvunenud, spetsialiseerudes viimastel aastatel eriti Gotlandi mineviku küsimustes.

tehnilistel puudustel vastuvõtmata. Studiumi laenu teostamise küsimus antakse komisjoni, kuhu valitakse ksv. ksv. H. Kukke, Aug. Oinas ja P. Sepp.

Et ülikooli põhikiri ei ole seni veel mitte kinnitatud ja võib juhtuda, et kinnitus koguni järgmise aasta peale jääb, on ühes sellega ka üliõpilaskonna maks otsustamata, ja üliõpilaskonna korraldused ning ettevõtted, mis kahtlemata kogu üliõpilaskonna huvides, on seni üleval peetud peaaegu Edustuse liigete õlgadel üksi ja organiseeritud üliõpilaste poolt nende organisatsioonide kaudu. Mida kaugemale edasi ilma kindlate sissetulekuteta, seda enam annab end rahaline kitsikus tunda ja takistab tegevust. Sellepärast kohustab Edustuse koosolek Juhatus samme astuma ja vabatahtliku üliõpilaskonna maksu korralduseks alates järgmisest semestrist.

Juhatus e ettepanekul otsustatakse määrata I Balti riikide üliõpilaskondade olümpiaadi kulude katteks, osalt Edustuse poolt otsekohe, osalt Akadeemilisele Spordi klubile.

Edustuse koosolek 29. oktoobril,

mille päevakorras oli: aruanded Edustuse liigete puudumise üle koosolekutelt, Edustuse kodukord, Üliõpilaskonna üldkoosoleku kokkukutsumine, uute Edustuse valimiste tähtpäeva ja vastava toimkonna määramine, toimkondade aruanded ja aruanne Londoni ning Oxfordi konverentsidest, lükati kvoorumi puudusel 2. novembri peale.

Minevik ja tulevik.

V. Kurrik.

I.

Seda paljutöötavat pealkirja valides pean ma kohe seletama, et ma mitte maailma loomisest ning Aadamast ja Eevast peale hakata ei taha. Ning ka mitte ettekujutuse varal kombineerida, kuidas 100 aasta järele Euroopa välja näha võiks. Vaid ma sean oma arutustele nii aja kui ulatuse poolest märksa kitsamad piirid. Nimelt ma tahan kõne alla võtta peaauglikult meie üliõpilaskonna ning üldse eesti küpsema noorsoo elu-olu enne sõda ja nüüd, ja tema arvatavat arenemist kõige ligemas tulevikus, võrdluseks enne veel Lääne-Euroopa vastavate ringkondade uuemaid elu-sihte käsitades. Pean veel tunnistama, et ma selleks kirjutuseks algatuse sain prantsuse nädalalehes „*Les Annales*“ hiljuti (sept. ja okt.) ilmunud artiklite seeriast, pealkirjaga „En re-

gardant agir *les héritiers de la victoire*“ (Võidu pärandajate elu-olu pealtvaatamas). Nende artiklite autorid (H. Champly ja E. Pagès) on prantsuse noorsoo kohta üpris huvitavaid tähelepanekuid teinud.

„Võidu pärandajateks“ kitsamas mõttes nimetavad nad prantsuse kõige nooremaid meeskodanikke, neid, kes kuni ilmasõja lõpuni veel mitte väeteenistuse ealisteks ei olnud saanud ja seega praegu umbes 17—22 aastased on...

Võrdlemisi vanemad prantslased ei olevat ka praeguigi oma iseloomu suuresti muutnud: nad on samadeks jäänud, nagu ka meie neid kirjandusest ning endistest reisidest tunneme, s. o. ühelt poolt tõsisteks teaduse, kunsti ja kirjanduse harrastajateks, teiselt poolt natuke kergemeelseteks, kuid viisakateks kavaleerideks, kes enamasti alles vanadusega soliidsemaks ja rikkamaks lähevad, teenistuse redelil aegapidi avasseeerides ja üldse sellega rahule jäädes, mis neil on. Isegi üle 22 aastased noored, maailmasõjast tagasi jõudnud endised sõdurid esitavat veel prantslaste tavalist, eelpool kirjeldatud iseloomu: muudkui olevat nemad sõjaolude tõttu omas olekus närvilikumaks ja veidi tooremaks muutunud, ja suurem osa neist olla koju jõudes kohe üle peakaela abiellu heitnud, omas uisapäisa valikus tihti mitte õnnestades ja pealegi veel enamasti kitsastes oludes elades.

Selle vastu esitavat kõige nooremate prantslaste, n. n. „võidupärandajate“ põlv ootamata kombel täitsa uut, ka meile veel tundmata tüüpi ja elusihtide ilmet. Lühidalt öeldud: nad on nagu inglasteks ehk ameeriklasteks muutunud, s. o. *self made man*'ideks!... See nähtus ei ole mitte juhuslik, vaid oludest tingitud. Sest nimetatud noored on sõja ajal kodus juba varakult puudust tunda saanud, — ohverdati ju kõik sõjaväe jaoks; — ja koolis on neid sõja vastu valmistatud, s. o. õpetus on peaauglikult reaalne ning tehniline olnud, kuna humanitaarsed teadused tagaplaanile jäid. Keskkooli lõpetades jätsid õige mitmed ülikoolidesse astumata, üsna õigesti kalkuleerides, et nad sealt mitmeaastase tuupimise järele paremal juhtumisel ainult keskpärastena ametnikudena või teadlastena väljatulla võiksid. Ja nemad astusid kohe mõlemate jalgadega tegelikkusse ellu, alguses näit. mõnes kaubamajas või pangas teenides. Paljud neist hakkasid siis õige pea oma kokkuhoitud summadega kas börsel spekulerima või ise kaubanduslisi ehk tööstuslisi ettevõtteid avama. Ja nupukamad jõudsid imekiirelt edasi, nii et mainitud autorid omaks üllatuseks 20-aastaseid noori tuusasid suurte ettevõtete juhatajatena või ka börsetegelastena kohtasid, sissetulekutega kuni 6000 franki kuus! Suurem hulk pidi muidugi vähemaga leppima. Ja nendest mõne aasta võrra vanemad, veel vana kasvatuse osalised endised sõdurid leidsid mõnikord ainult noorte direktorite abilistena ehk teenijatena...

Seejuures ei olnud noored *self made man*'id mitte mammonateenijateks sõna kitsamas mõttes. Sest raha, õigemini, õige palju raha, ei ole nendele mitte elu sihiks, vaid ainult abinõuks, et tulevikus midagi suurt kordasaata ja isamaad aidata. Nad näevad, mis raha maailmas tähendab, kuidas Prantsuse valuuta dollariga võrreldes on langenud, ja kuidas Ameerika ja Inglise rahamehed maailma turgu valitsevad.

Mikspärast ei tohiks siis ka Prantsusmaa nendele kord järele jõuda?

Üliõpilaskonna Edustuse koosolek 2. novembril.

Edustuse koosolekutelt puudumise pärast kustutati Edustuse nimekirjast maha E. Villmann (korpor. rühm), J. Dobruschkes (juudi ül. rühm) ja L. Burov (vene ül. rühm). Abilaekahoidjaks valiti ksv. Praggi ja Meybaum.

Turu Soome üliõpilaskonnalt on kutse tulnud osa võtta nende ülikooli aastapäevast 9. novembril. Eesti Üliõpilaskonna esitajana saadetakse abiesimees A. Oinas. Samasuguse kutse peale osa võtta Tsheko-slovakkia Üliõpilaskonna kongressist 27. ja 28. oktoobril nende riigiaastapäeva puhul oli vastatud sellekohase tervitusega.

Kohustati Juhatast paluma ülikooli valitsust muuta hiljuti maksmapandud korraldused, millega on kindlaks määratud üliõpilaste osavõtmise kord stipendiumite jaotamisel (v. Postimees nr. 270) ja korraldada seda osavõtmist Üliõpilaskonna Edustuse kaudu.

Ühenduses sooviga ja ülikooli põhikirja üliõpilaskonda puutuv as osas täiendada ja üldse põhikirja asjus seisukohta võtta, otsustati korraldada 7. nov. üliõpilasmajas nõupidamine üliõpilaskonna põhiseaduse komisjoni ja Edustuse liigete vahel, millest paluti osa võtma ülikooli õpejõude ja üliõpilasi, kes asjast huvitatud ja kellel mõnesugused ettepanekud olemas.

Uue Edustuse valimised 3., 4. ja 5. detsembril s. a.

Uue Edustuse valimised määrati kindlaks 3., 4. ja 5. detsembri peale. Valimistoimkonda valiti ksv. Ilus, Nottbeck ja Saar.

Üliõpilaskonna üldkoosolek kutsutakse kokku 25. novembril.

Üliõpilaskonna üldkoosolek otsustati seltside rühma ettepanekul kokku kutsuda 25. novembril. Lõpuliiku päevakorra kokkuseadmine jäeti Üliõpilaskonna Juhatusel hooleks. Algatajate poolt on ette nähtud, et üldkoosoleku päevakorda tuleks võtta üldkoosoleku korra vastuvõtmine, mis komisjoni poolt juba välja töötatud; edasi tuleks arutusele ja seisukoha võtmisele Edustuse aruanne ja 1924. a. eelarve ning peale selle mitmed Edustuse otsused ülikooli põhikirja asjus, vahekorra kohta ülikooliga ning üliõpilaskonna põhiseadusse puutuvad küsimused; kui tarvilikud eeltoodud tehtud; siis ka stuudiumi laenu, korterikriisi ja üliõpilasmaja muretsemise küsimused.

H. K.

Omas eraelus on kirjeldatud ülinoores rikkad enamasti kained ja karsked, viinast ja kergest flirtist nad ei hooli. Naissugu vastu olevat nad isegi, endise ajaga võrreldes, ümberkäimise tooni poolest veidi karedamaks muutunud, näevad nad ju nooremaid naisterahvaid enamasti ainult veel oma kontorites masinakirjutajate pinkidel! Sest ka prantsuse haritlaste tütreid on hädasunnil hakanud hulgaviisi igapäevast leiba teenima. Eriti üle 22- aastastest neidudest olevat ligi pool miljonit, kes meheleasaamist ei võivat loota, sest et nendeealised mehed sõjas on surma saanud. Ja nooremad prantslased abielu peale esialgu veel ei mõtlevatki.

Äriteenistuses seisvad nooredmehed ei olevat oma huvide poolest mitte ühekülgised; nimetatud artiklite autorid on mitmeid tundma õppinud, kes omal vabal ajal hoolega prantsuse kirjandust loevad...

Et hulk noori prantslasi ka olevikus veel ülikoolides ja kunsti akadeemias õpib, on küll iseenesest mõista. Kuid nemad ei esita kultuurilises suhtes esialgu veel midagi uut. Sarnane oleks siis noorsoo praegune seisukord Prantsusmaal, eriti Pariisis.

Võib olla, et nende prantsuse noorte intensiivse jõupingutuse läbi Prantsuse rahvas mittekauge tulevikus jälle „La grande Nation“ astmele tõuseb, kus ta Lois XIV ja Napoleoni ajajärgul juba oli. Sest selle mõiste kehastuseks ei ole küllalt, et rahvas kunstilma eesotsas seisaks: kunst õitseb tihti just langevate rahvaste juures. Vaid on tarvis ka muskleid, raha ja õnnistatud abielu.

Lääne-Euroopa elu tundjad peaksid nüüd nõus olema, et alguses esitatud väide põhjendatud on. Sest eelpool kirjeldatud vaade elu ja õppimise peale valitseb Inglismaal ja Põhja-Ameerikas juba ammu. Eriti Inglismaal astuvad ülikoolidesse suurelt jaolt ainult õige jõukad nooredmehed, kes omale kõrgema ametniku karjääri kindlustada või ennast täiesti teadusele pühendada soovivad. Aga suurem hulk keskkooli lõpetajaid ehk ka mittelõpetajaid astub juba varakult äriteenistusesse. Ameerikas on ülikoolis käimine viimasel ajal rohkem hoogu saanud; aga protsentuaalselt arvatuna ei ole sealne üliõpilaste arv kaugele nii suur kui vanas Euroopas ja eriti Eestis. Ameerikas on selle vastu rohkem miljonääre kui kusagil mujal, muidugi mahaarvatud praegused Saksa paberi miljardärid.

Seejuures ei ole Ameerika rahvas üldse ja eriti miljonärid mitte rahakoid, vaid heategevad ja teaduse edendajad. Ka meil eestlastel on näit. veel meele „Ameerika onu“ kingid. Miljonääre ja muid rikkaid kõrvale jättes peab tunnistama, et kui inimkonna kultuurile veel midagi uut ja edu loota on, et see siis küll ainult Ameerika Ühisriikidest võiks tulla, ehk vahest ka Hiina riigist. Sest Euroopa on üldse oma tarkusega juba lõpukorral: näit. nii endine militaristiline Saksamaa kui nüüdne sotsiaalseid unistusi jälgiv Venemaa, mõlemad on õieti juba kerjuse seisukorras. Ja andrikkamad Euroopa rahvad hakkavadki juba anglo-saksi kultuuri omama, nagu me alguses nägime. Loomulikult viisil tohib sellest järeldada, et ka teised Euroopa rahvad aegapidi sedasama teed hakkavad käima. Ehk vahest ongi juba ka meie noores Eestis ehk eesti nooruses sama evolutsiooni idusid märgata?

(Järgneb.)

Eesti Kristliku Üliõpilasühingu konverents,

mis läinud suvel Rannamõisas 4.—8. juulini ära peeti, kujunes iseäranis ilusate ilmade tõttu kaunimaks ja kosutavamaks silmapilgus keset vihmast, kuid ka kõmurikast suve, peale meeltülendava hiigla laulupeo. Konverentsist osavõtjad olid enamasti koeik ka laulupidulised — juba sealt toodi värske ja ülev meeleolu kaasa, mis nende nelja koostviibitud päeva tõttu suureks sisemiseks jõukoonduseks valmis.

Rahvast virvendav pealinn selja taga, igalühel, eneses laulupeol üleelatud muljeid tagantjärele mõjuda lastes, oli nagu sisemine tarve korraks keset seda välimist suurtugust ja sisemist vaimustusleeki peatama jääda, et mitte kõlatult kaduma ei läheks järgnevas igapäise tegutsemise looses see kiirelt läbielatud kaunis ilutsemisaeg. — Veel enam, et süveneda korraks enesesse, et keset loodust viibides, tema ilu enese hinges vastupeegelduda lasta igaviku häälil kuulata, ja seda üheskoos teistega, akadeemiliste kodanikkudega, kel samad igatsused ja püüed eesmärgile, — et vahe-tada kogemusi ja läbielamisi — kuulatada tasasemaid liigutusi oma hinges ja et neile vastukajastust leida reaalselt ümbritsevas ilmas.

Rannamõisa jõutakse osalt autoomnibusidel, osalt rongiga Väana kaudu. — Siin ei ole mõisat — on väike koolimaja ja vähesed mõisa tööliste hooned suure kivi saraga. Viimane on kohalikkude elanikkude poolt puhtaks pühitud kivipõranda, kaskede ja lilledega kaunistatud kogumiskoha keskpunktiks. Kaunis tihedas männametsas peidavad väiksed ja suuremad suvimaad endid üksteise eest, nagu mängiks nad „trihvaatrit“, kord siin, kord sääl korraga ja hulgakaupa silmapiirile ilmudes, mille lahked elanikud heameelega konverentsist osavõtjaid oma katuse alla öömajale vastu võtsid.

Ohtulauas selgub, et ilmunud on umbes 30 üliõpilast, vilistlast ja külalist, viimaste hulgas Läti Kristliku Üü. saadik stud. hist. A. Gerecht, IMCA poolt miss. Howard, Vene Kristl. Üü. poolt stud. fil. Entson. Peale avamiskõne ja õhtueine kogutakse Rannamõisa kõrgele mererannale õhtupalvele, kust avaneb pilk Naissaarde ja Kopli poolsaarele oma kõrgete kraanide ja pikkade kasarmute ridadega, ning kaob ohtutaeva, alles mõne silmapilgu eest loojaläinud päikesest kuldseksvärvitud palistustesse.

Ühingu esimees stud. fil. Neggo-Vössokotsky juhib oma palves pilgud valdava välisilma ja loodusilma maitsmisest hingesügavustesse, kust esimeste õige refleksioonina välja kasvab õigete vahekorrad ja olude tunnistamine ja hindamine. Kõrgus ja rahu, nagu Rannamõisa vaikset mere-randa soojal suveõöl, valdab kuulatamajäänud palvetaja meelt... ilus oli esimene õhtu Rannamõisas.

Aga vähem ilusad ei olnud järgnevad päevad. Kuigi kõik kõnelejad ilmunud ei olnud, kes lubanud olid, jätkus vaevalt aega, et ülesseatud teemide ja mõtete üle külluseni oleks suudetud läbi rääkida. Vaba aeg lõunavaheajagadel oli määratud meres suplemiseks, ümbrusega tutvumiseks ja ühiseks ajaviiteks, mida ka tarvitamata ei jäetud. Konverentsi päevade üldteemid olid: esimesel päeval „Kristus ja isik“ — (kõneles praost Pöld), teisel päeval, „Kristus ja maailm“ (kõneles prof. Rahamägi) ja kolmandal „Kristus ja seltskond“ (— dir. L. Raudkepp). Hommikupoolel harutati üksikutes n. n. piiblingides, mida kolm oli, päevateem peajoonetes vastavalt Pühakirja teksti aluseks võttes läbi, mille üle õhtupoolel kõne järgnevate läbirääkimistega peeti. Läbirääkimised olid elavad, mida õpet. Jürgenson Lääne-Nigulast osavalt juhtis.

Teise konverentsi päeva hommikul 6-mal juulil pühitseti Ühingu vilistlaste ja sõprade poolt annetatud Ühingu uue lipu avamist. Peale prof. Rahamägi kõnet tõmmatakse lipp laulu saatel üles ja Üleilmilise Kr. Üliõpilasliidu uususe järele lastakse ta iga õhtu peale õhtupalvet ühise laulu saatel lipuvardalt alla, järgmisel hommikul endist viisi üles tõmmates. — Õhtupalvele kogutakse nüüd iga õhtu peale

lipu allalaskmist Rannamõisa väikesesse kabeli, kuhu kella helinal ka ümbruskonna elanikud hulgal ilmunud. Ohtutundi ilustab koori- ja soololaul, mida konverentsist osavõtjad ette kannavad.

Üldse kujunes vahekord üksteisega siin vastastikkü sõbralikuks ja rõõmus-südamlikuks, mis tunnustust andis sellest, et konverents oma sihile oli ligilähedalt jõudnud, kõikide silmist võis lugeda rahulduse tunnet ja tunnustust sellest tundest, mis sõnadega väljendades vast kõlaks: meie oleme perekonna lapsed ühe taeva all.

See oli teine Eesti Kristl. Üliõpilasühingu konverents. Esimene peeti mineval 1922. a. suvel umbes samal ajal Otepää Alajärvel, mis samuti ilusamaiks läbielamiseks kujunes kõigile neile, kes olid konverentsile ilmunud. Tahaks loota, et see traditsioon järjekindlalt edasi kehtaks ja kestvaks traditsiooniks kujuneks meie Vaba Eesti Üliõpilaskonnas, ja seda mitte ainult kitsale ringile.

Tulevad meelde lõpuks ühe kõige vanema konverentsil viibija, kauaaegse Rannamõisa elaniku lihtsad sõnad, kui ta meile seletas oma kõnes, mida samas Rannamõisas mõningate aastate eest iga suvel näha võis, kui saksa korporatsioon „Estonia“ siin oma „kommers’e“ pidas. — Ei taha enam Rannamõisat ära tunda. Nagu teine vaim on hakanud ta kohal lehvima. Kui vanasti peale korporantide „kommers'i“ ümbrus vastikult lõhnas ja pudeli killud ja söögi jäätised murupinda ehtisid, oli tunne, kui oleks siin tegemist... vähemalt mitte akadeemiliste kodanikkudega. — Ja oli. Ja nüüd on — hoopis midagi vastupidist — mis kauaks jätab rannamõislastele ilusa, kaine ja elurõõmsa inimlaste püüetest ellu kõmiseva järele. Tahaksin lõpuks Henrik Visnapuu sõnadega ütelda väikseks sooviks järele vanale kristliku üliõpilaste sõbrale: uue ilma vasarad, kõmiseden taovad... vasar tao, vasar löö! — Andku Jumal, et mitte enam „ikka võõrad“ kurva dissonantsina optimistlikust ja harmoonilisest elavhingest läbi ei tungiks, et oleks vasarate all, mis „alasitel taovad“, tules puhastatud kuld, mis oleks puhas ja mis võiks „kõmiseden“ ka uue ilma vasarate löökide all kajastuda ja võiks kuhu omada, mis vääriline inimesele ja akadeemilisele kodanikule.

Need minu mälestused ja mõtted Kristliku Üliõpilasühingu teisest suvekonverentsist.

G. K.

Aino Kallase kirjandusõhtu

„Vanemuises“ 24. oktoobril oli kogund vist terve Tartu vanema ja noorema paremiku. Kirjanik kandis ette kolm teost: kaks oma loomingu varajasemast ajajärgust: „Bernhard Riives“ ja „Lasnamäe valge laev“, ning lõpuks epioloogina seni tundmatu lühema lüürilise mõlgutuse „Finis poeseos“, mille teematis merikajakate julge lend varieerub võrdlusega luule samasugusest rühist ja huupi hukkunevusest oma taltsutamatuses ja rõõmus. „Finis poeseos!“ „Luule on surnud!“ lõpeb võrdluspilt hüüdega mõistuse inimesele.

Tunneme Aino Kallase vooruseid lause lõpuni viidud modelleerimises. Ilukõne on olemas tema loomingus, aga kasiin, kuigi originaalne. Vast kõige kasiinam on see „Bernhard Riives'es“. See baseerub ainult ühel kohal: sääli kus idee väljajutlemise leiab; selleni viib aga tõus

realismi näol, mis, kui romantiliste kõladega põimitud tipp saavutat, lühidalt jälle vaibub. Veelgi parem on öelda, et algus ja kogu muu, väljaspool Riivese kuhu seisev jutustus on kaimelt realistlik; Riivese kuhu on ka realistlik, aga erilaadiliselt, idealistiliselt, mida võiks nimetada töüpäraseks soomeliseks realismiks, millel on juures teatud reaalsest romantilisse siirduv kõla. Jutustus „Bernhard Riives“ on ühes tükis Kallase esilaadilisi: tmas ilmuvad selgelt ja tüübiliselt selle kirjaniku mõlemad tähtsamad momentid: vormiline ja sisuline. Kallas näeb vormilisest küljest eeskujuna täiekölalist, monumentaalselt selget ja ökonoomilist lauset, millele sellegipärasest pole võõras teatud virtuoosne pööre; sisult on see aga mõne positiivse, üldmaksuvusega vooruse poole väljasihtimine, nagu käsitatavas jutus selleks dramaatiliseks vooruseks on „häbistet u h kuse“ mõiste. See on kunstiliselt palju jõulisem ja rikkam motiiv, kui samas teoses ühtlasi esinev v a b a d u s e aade, mis enam efektne on. Esimene neist avaldub näit. lauses „Mind ei lööda enam...“ kuna viimasele kuulub lause nagu „Olen sündind vabana!..“ Neile joontele vastavalt, stiililisi üleminekuid deklamatsioonil alati täieplastilisusega alla toonitades ja välja tuues, avaldas mõju teose ettekanne oma üldises ja üksikosas.

„Lasnamäe valge laev“ on Aino Kallase paremaid, varasemaid jutustusi. Maltsvetilaste, pietistliku usulahu, palverännaku kujutus Lasnamäele valget laeva ootama, mis ei tulnud. Meisterliku oskusega on selles jutus põimitud realism müstilisega. Nagu ühe teise põhjamaa suurema naise, Selma Lagerlöfi „Jerusalem'ma,“ kannab seda juttu tegelaste eepiline stseenide vaheldavus ja üldine piibiline hardus. Kõige ilusamad kohad on üksikud stseenid, nagu noore naise Maie kodukolde unustamine ja kaasamine, pimedaga tagasipööramine ootajate juurest ära, ning lapsuse teadvusetu usk vesilinnu pesa vaatamas käies valge laeva tulekusse, kuna talle ei tulnud enam meelegi v a a d a t a mere poole, „sest see oli tema meelet asjata.“ Aga kui linnupesa tühjaks oli jäänd, valget laeva ei tulnud ja ta pilgu merele heitis, löi talle sääli vastu ainult päikese heiaustus ja pesa juba mahajättnud linnupoegade lend. Tema kaotas sama loomulikult kui ta uskunudki oli oma eimillegil põhjeneva lootuse, temas sai küpseks lootusetus, mida ta edasi kandis kõikidesse küsitlusega: „Kas ei tule siis valge laev — iialgi!“ Valge laev on sümbool, keskendus, usufanatismi põhjendamatu loosung, oma kõlaga juba vangistav; nii sagedasti kui see esineb teoses, sisaldab see puhtuse, üleloomulikkuse ja lootusetuse kõla. Iga lause iga tegevus rühib ja ruttab nagu selle poole, et lõpuks kuidagi moodi päästada halinana selle alati ühte moodi hääldeava sõna väljajutlemises. Ja isegi kui enam kellegis lootusi ei ole, kui ükskõik viimnegi tagasi pöördub, jääb selle igatsusesõna hääldeamine, näis mulle, vankumata endideks: esimene hardust ja vaimustust, teine halinat väljendav; — nagu need sõnad algul, palverändajate Lasnamäele rühilgi olid samuti eneses unistuslikka lootusetuse idusid kandnud. Nende kahe sõna hääldeamine oli kõige suurem mõju ja kõige suurem mõte. Igatsused, unistused jäävad; see kõige hapram aine, ta osutub kõige kindlaks. Jutus sai see dopeltakord ühe suurepäralisema kokku liitmisega korda. Ühelt poolt jällegi tõus, siis tagasimõõna-

mine realistlise intriigi arengul; ja teiselt poolt see sirgjoones kõikidest neist mitmekesisest tõusu ja mõõna punktidest läbikäiv, alati raugematu, kuid igast erisituatsioonist samana ja siiski eriti värvingus vastupaistev — valge laev.

Jälle tuleb korrata, Aino Kallas on küpsemaid kunstnikke, kes, võib olla, vähese materjaaliga armastab tegutseda, kuid selles väheses viimse kui ettevõetud värvingu selgelt oskab välja tuua ja ühte argnevasse liita. Kõige orgaanilisem luule. Ja, nagu meie näeme, on ta oma selguse läbi ka väga rikkalik klassiliste mõtete poolest. Georg Brandes on teda nimetand ilmakirjanduse novellistikas aset võtnud suuruseks.

Tema ettekandes kostis välja alaline mulierimatus ja teise silbi geminaatide nõrgalt häälamine: lausetus, nagu see soome keelele omane on; mis meie kuuldeerkude pääle aga mõju avaldas mingi kunstilise stiilina, mis avitas jahestada pateetilisemaidki kohti. Mul välgatas meele, kas selle keeleomaduse tõttu pole olnudki võimalik suurem pateetiliselt soome meeskirjanduseski, mis meid imestama paneb näit. Linnankoski aga ka Aho puhul. Selle keele jahutav iseloom nõuab ehk tugevamat tundelist rõhutamist, et karmiks minemisest üle saada. Kas nii pole mõistetav osalt soome kirjanduse omapärane, kuid ühtlane iseloom, sest keel peegeldub ju ka jällegi hingeelus; inimestest on ta ju sündind.

Ado Kalamees.

Vögvári. „Appi!“ Häälend Siibenbürgi piirimaalt 1918—1919. Ungari luuletuskogu.

„Ja see rahvas on rikas sõduritest, kes kannatavad mehiselt väsimuse ja hädaohu, kuuma ja külma. Vähe hoolides paremustest ja lõbudest ei mõtle nad muust kui et endid näidata otsenäoga vaenlastele“ — iseloomustab nende sõnadega Bütsantsi ajalookirjutaja IX. a. s. lõpul Donau ja Tisza vahele asuvaid sõjakaid magyare.

„Rõvedad sõjamehe laulud, ühe ümmardaja lapselik laul ja mälestusi võimsast kuningast, see oli kõik mis teame magyaride poeesiast Euroopa asudes“ 1).

Aga alatised heitlused igast küljest naabritega on alal hoidnud ja veelgi kasvatanud magyarides sõjakust, lahinguiks valmisolekut, sõjameelsust, mis selle rahva mineviku hingeelu üheks põhitooniks. Nii on säilind siin militaristlik — sõjameheline traditsioon ja eeskuju kauem, kui vast ühegi teise rahva juures.

Ja see lahinguiks valmisolek, lõõgihoog hoovab vastu kogu Ungari kirjandusest.

Maailma sõja katastroofiline lõpp, eriti Ungari õnnetuseks, pani helisema kogu selle maa kirjanduses appi hüüdvaid häält, needusi ja kättemaksu vannet.

Nii on ülalnimetat teos tüübilise näitena praeguse Ungari ajakajalisest loomingust tugeva poliitilise tendentsiga ja kihutuskirjanduslike maiguga.

Oma kirjutuse aluseks tarvitan Dr. P. Jekel'i saksa-keelset tõlget, mille tõttu võimalik vaid kindlamalt mõõnda ainult meelsusest, sisust. Nii siis piirdun ka edasiandma autori eneseteostuse kaudset muljet.

Eessõnas on tood algteksti saatesõnast väljavõtteid, mis kirjutet Dr. Al. Raffay poolt: „Petõf'ist alates — leiame

meie väheste ungari luuletajate juures tulisemat keelt, sütitavat kirge, põletavat kibedust ja kaasakiskuvat mässutsemist, kui neis Vögvári vabalt laiuvais ridades*... mida muidugi osalt patriootilise reklaamina võtma peab.

See on piirilt magyari protest ebaõige Ungari piiritluse vastu ja käesoleval korral hääl Siebenbürgen'ist selle maa-ala ungarlasile (ka sakslasile) vastupanekuks jõudu õhutatav, oma rahvuslust kinnitav, manitsev ja vanduv.

Kuigi sarnane tendentsiikkus, kirgiõhutav haiglaselt valulev isamaalsus eemalt vaadates sarnase luule ideelist vääritud osutab, lähemalt süvenedes oleva õiguslise olukorraga ja selle maa kirjanduslike traditsiooniga, mõistame selle vajalikkuse ja paratamatuse.

Alljärgnevas esitan sisulisi väljavõtteid:

Tulgu mis tulema peab, meie magyariid, peame koon-duma. Siit põgeneme? Ei, ei iial.

Varjusurma jaoks hoiame meie surmavahte, — — võimalik, et ees veel halle päivi, kuid meie süda tuikamast ei lõppe — magyarina!

Kuulge mu vannet! See maa on meie maa! Ja välja rõhuda kes sellest püüab meid, see olgu neetud!

Ju aasta tuhandeid me selles olnud härrad...

Ungari pühad piirid on purunenud, kameraad, lõõ tük-kideks mõõk, rebi maha kraelt kuld tähed, meie taeva tähed jäävad igavest kaugusse.

Surmalilliga ilusta Csákó.

Ära õitsma lõõ kunagi kevad!

Pung, jää puusse, sinilill, jää talveunne, sina, kuld
[päikse kiir,
põgene meie lähedusest, et haigus, mure, valu ja lein
[kunagi ei haihtuks.

Mine, kui võid, mine, kui mõtled, et kusalmi maailmas sind parem saatust ootab... Siis mine! Tõuse pääsukesega lõuna, tormilinnuna põhja...

Mine, kui võid!

Ei kunagi ole Ungari silmad, nii palju, nii lõpmatu
[palju nutnud.

Kuid kui kord saabub neist okeaan, siis veeuputusse
[kaob süüdlane
maa ja pääsmist ei too ükski Ararat.

Oo Issand, kes Sa mängides rahvastega, neid lased hukkuda ja jälle ülestõusta, kes Sa ilmade saatust juhid saabumises ja hukkamises — üttele, lased sa magyare kaduda? Oled sa nende elutee läbilõigand?..

Mida oled sa meile määrand?

Ega pea Ungar nüüd juba hukkuma!!

J. Pert.

Eesti keele grammatika. 1) Oskar Loo'rs. Odamees (Carl Sarap) Tartu MCM XXIII. XII + 175 lk Hind 250 mk. (Järg.)

7) Genetiivkujud e m a a d e, p u u d e jne. poolt, kuna ju m a i e, p u i e on murdelised;

8) k e e l d e, m e e l d e illatiivtyybi poolt, mis võidab k e e l e, m e e l e selgusega (kuigi autori soovitet välte-

1) Eelmises numbris alustet mõningate kirjakeele välisvormiliste kõikuvustega jätkub arvustus käesolevas numbris. Eelmises numbris juhtund ebajärjekindlust y tarvita-mises palub toimetust niihästi lugejail kui ka autoril vabandada.

1) Histoire de la littérature Hongroise, par C. Horváth, A. Kardos, A. Endrödi.

märk — illatiiv keele, genet. keele — aitaks isegi meid välja segiminekuhirmust);

9) konsonanttyvede tarvitamise poolt erandita kõigis teat n-, r-, l-, s-tyvelis verbis (keelda, käända jne. pro keelata, käänata § 165; samuti ka õitsta, kaitsta, isegi päästa — pääsen);

10) süsteemi kõvendamiseks on valmis siirdma mõned verbityved teise kategooriasse, näit. käskma — kästa — käsen e-tyveliste hulka (§ 166), kylima pro kylvama, kasuma pro kasvama ja isegi kajuma pro kaevama; samal põhimõttel ollakse valmis ohverdama i-refleksiivide u-lisile, mõne kivinend erandiga, ja soovetakse säiluma, nälguma, käänduma, pleekuma jne. (mitte säilima, nälgima jne. § 168), mis õigustab ka kerkima — kergib, tekib, vaigib tyybi astmehelduslikkude hulka kandmise tendentsi;

11) õigustab andnud, kandnud jne. annud, kannud vastu täie õigusega (§ 186);

12) -k ja -kas suffiksitate segitarvitamist soovivad kasutada nii, et differentseeritaks: -k (-g) ainult substantiivis tarvitetavaks (liblik, lutik, kasuk, kuning, pihelg jne.) -kas aga ainult adjektiivseks suffiksiks (perekas, mahlakas, naljakas jne. § 253);

13) soovivad adverbisuffiksina -stikku (mitte -stiku; kõrvustikku, järjestikku) ja vastava adjektiivisuffiksina -stikune (§ 306).

Grammatika autori esitelt otsustega jääksin pääjoontes rahule: peab mõnema, et nad yldiselt vastuvõetuina kirja-keele reeglikindlustumiselegi aitaksid kaasa, kuigi mõnikord mõnd lõtva traditsiooni murdes ja nõudes mõne „pisikese harjumuse“ ohverdandmist keeletarvitajalt. Vahest siiski võiks vaielda pkt 3) põhjenduse pädevuses: kas rss häälikyhend tundub nii segava erandina yldreeglis, et maksab vastustada viimasel ajal yldiselt vastuvõet rss — rs vaheldusprintsipi? Samuti, kas on kyllalt põhjust pkt 9 keelda jne. tyybi ainuõigustamiseks kontraheerit-tyvelise keelata jne. kulul, päälegi vananend hääleõiguslikkusprintsipi põhjal pääasjalikult, kuna see lisaks toob kaasa mõne soovimatusegi (nii partitsiivid käännud, väännud, infin. päästa pro pääseda jm.). Ning käskimagi võiks väga hästi i-tyveline olla, nagu seni enamasti tundub olnud. Kuid kui kõik muud lugijad, nagu arvan, nõus on autoriga, oleksin ikkagi sunnit oma „väiklasist eelarvamist loobuma.“

Lõpuks tuleksid vaatlemisele uue grammatika soovitusel, mis praeguses keeletarvituses murdelikkustena või uuendustena vähe poolhoidu on leidnud või yldse autori algatusel esimest korda aktiivsemalt päevakorda on võet. Niisugusi on:

1) ortograafiline „pikkusmärk“ („kriipsuke“, „rõhumärk“ — ebamäärased nimed sellele; sisuliselt ehk vähemalt õigem oleks väitemärk) vokaali ylipika vältel märkimiseks selgustnõudvaid juhuseid (näit. hirmus on elada hirmus § 22; vrd. dr. Veske ettepanekut kirjutada hirmus jne.);

2) yksikud murdeis tunt tyveylekanded järjekindluse taotlemiseks verbes ja noomenis: juus — juused (pro juuksed), käised; joosen — joosma § 29); infinit. jääa, saia (pro jääda, saada; vastavalt siis ka jääkse, saiakse, võiakse);

3) yhesilbisiks lyhendund noomenite mitmuse osastavas tarvitada lihtsustetult e-lõppu kõigis tyvedes (keeleuuenduski on seda soovitud, kuid väiksemal ulatusel) päälle e-tyvede, kus peab olema i (poisse, kotte, laule, poege, tyhje jne. §§ 88—90); vähemsoovitavama alternatiivina esitatakse vähe lihtsustetult ka praegu yldmaksvad keerulised Aaviku ja Saareste vastavad partiiivireeglid (§ 89);

4) tugevavältelise nn. e-mitmuse yldistamine yhe silbisiks lyhendunuis (poissele, poegele, lindega jne. § 127), millest murdelisena on praegugi kirjakeeles näiteid kyllalt ja mida kyll osalt erinevate põhjendustega ja tagasihoidlikumalt, yks ja teine kord varemaltki on soovitud;

5) substantiivide komparatsiooni seni ainult yksikjuhustega piirduva tarvitamise laiendamine (näit. kuldnokad on kevademaad lõikesi ja õõpikud on veelgi suvemad § 142), samuti ka superlatiivi laaulatuslik lubamine substantiivist (saksim, vargaim jne. § 145);

5) tingivas kõneviisis soovitud tyypmas (sa, ta jne.) olnuksin (olnuksid, olnuks jne.) pro mas (sa, ta jne.) oleksin (oleksid, oleks jne.) olnud ja samuti vastavas passiivis tyyplduks pro oleks ol(dud) § 175;

7) kaudses kõneviisis soovitud tyypmas (sa, ta jne.) olnuvat pro liit-tempus mas (sa, ta jne.) olevat olnud ja samuti vastavas passiivis olevat olnud § 180.

Pkt 1), 3), 5):le ei saa põhimõtteliselt vastu rääkida, kel meie kirjakeele hääkäik on sydamel, ja nende soovitud vastuvõtt jääb keeletarvitajaskonna maitse ja võib olla osalt autoriteediusu tugevuse hooleks. Pkt 2)-s esinev seisukoht näib veidi subjektiivselt-murdeline, ja kysimus on, kuipalju taoteldav järjekindlus sellega võidab. Pkt 6), 7) puudutet kysimused on vaevalt aasta vanused — yles võet on nad Akad. Emakeele Seltsi ettekandekoosolekul hra L. enese poolt — ja nad on avalikkuses vähe tuntki veel. Nyüd siin asjalikkude näidete varal esitetuina tohiks neil meie keele uue rikastusabinõuna tarvituselepääsuks lootusi olla, kuigi eriti olnuvat tyybi eluvõimu kahjustab -nuvad moodustuse eriline funktsioon (pluraalne) elavais murdeis. Ainult punkt 4) ettepanud e-mitmus nõuab esialgu asjalikku järelekaalumist. Ennemini selle võimaluse kaalumisel on leit pääaraskusi segiminekuis, mis e-mitmuse järjekindel tarviimine tooks e-tyvedes. Käesolevas grammatikas aitaks sellest yle väitemärk (sõrmega mitmus, sõrmega ains.), kuid mingil põhjusele on e-tyvedest juttu ainult tabelis. „Tugevaastmelisele tyvele... liitub lihtsalt mitmuse tunnusega e vastava käändelõpuga NB kõigis tyvedes eranditult“ öeldakse (§ 127), kuid yldreeglis sellevastu (§ 136): „on os. lõpul vokaal (e), siis esineb e mitmus (poegele, lehte, pattele)“. e-tyvedes on aga mitmuse osastava lõpuks i (§ 90 reegel), järelikult ei saagi ant reegli järele „NB kõigis tyvedes eranditult“ päälle vaatamata mitmuse osastavat aluseks võttes moodustada e-mitmust (vastavas „mitmuse moodustamise tabelis“ esineb see siiski: järvele, pilvele, kukkele jne., mis näitab, et eespool on tegu formulatsiooni komistusega¹⁾. Kõige

1) Sellest näib, et e-mitmus baseerub ikkagi ainult mitmuse omastaval, millest autor tegelikultki ta tabelis tuletabki.

selle juures i-mitmus, mida yhesilbilisiks lyhendunuist tahetakse tõrjuda e-mitmusega — muil juhtumusil jäetakse ta, kuna moodustamisreeglid lihtsustatakse ja täpsustatakse üksikasjus —, pääle selle kui ta laial ulatusel on pika heitluse järele pea yldiselt tunnustet, polegi nii päris kõlbmatu. Tarvis ainult vähe sallida tarvilikel juhtumusil i-lise kõrval -de-mitmust. Asjatu vaev oleks esialgu i-mitmuseski järjekindlust põhjani ammutada katsuda, nagu näitavad siin grammatikas vastava tabeli hyydmärgistet näited (reole = ridadele, seole = sigadele, viiile = viitele, yhile = yhtedele jne.).

Sellega olekski pääjoontes läbi vaadat kõnesoleva uue grammatika suhtumine meie kirjakeele päevakysimusile ja ta eriskummalikused. Selt vaatekohalt vähem, kuid muidu ikkagi kyllalt oluline on, et grammatikas on tubli sissejuhata, laiemalt kui harilikule kooligrammatikale tarvis keeleteaduse algtõdesid populariseeriv häälikõpetus ja lõpetav lisa: paginat võõrsõnust ja keelekultuurist. Võõrsõnust räägitakse siin üksikasjalisemalt kui eelkäijais, esitatakse „sanksioneerimiseks“ praeguses keeletarvitusese kõikuvail juhtumusil rida ortograafilisi ettepanekuid, millede päätendentsiks on saksapärasusist vabastumine (ekoonomia, komeedia jne. — mitte -õ; metseen, sfeer jne. — mitte -ä; populaar, militaar jne. — mitte -ää- jm.), Tänu kindlale vahetõmbamisele lain- ja võõrsõnade loomu vahel, autor on kiidetavalt alalhoidlik viimasel ajal päevakorda tõusnud uuenduslik-subjektiivse järgsilpide kahekordsete (pikkade) vokaalide lyhendamise ja rõhu esimesele silbile asetamise vastu võõrsõnust (bakanaal, busmeenid, filosoofia, geograafia jne.). Lisa järgosas aga muutub kirjutuse toon kodusemaks, siin vestetakse sisemise soojusega keelelise loomingu yldpõhimõttest, arvustatakse pahemat ja paremat poolt, keeleuuendust ja alalhoidlust. Siin saab kõnevool Aaviku keelekirjutusi meeldetuletavalt soravaks, paiguti yhtlusviisilt rabavakski. Pettub, kes hirmub seda grammatikat kätte võtmast kuivuse kartusel: kogu esituses on siin-sääl märkeid yldisemast keelekultuurist. On vahejärke, kus tunnegi pääseb valla ja sympathya saab oma, antipathya oma osa. Siin kuulub — päämiselt kyll lisa — kõneldavat „sääsekurnamisest“, „väiklusest saksa tähtede orjusest“, keelelisest „häbiplekkidest“, „tsensorite, pastorite ja mulinajakirjanikkude oppositsioonist“, (keeleeuendusele „oskussõnade fabritseeri- jaist“, „kahvatud ja pooljõuetud“, siinsamas aga ka „sihvakamast ja sulavamast“, „rytmitust ja lohisevast“ jne. Ja lausenäitedki — olgu nimetat muuseas — on tihti väga elulised; neis on juttu karskusest ja keelusaadusest, kadaklusest, nime de eestistamisest jm. seltskondlikest hyvedest ja pahedest. Kuid mis tähtsaim — vastavat kysimust tabavalt illustreerivad nad ikka.

Oma jutuheitet lõpuga katkestada tahtes alles nyud märkan, et olen arvustuselugija jätnud ilma ta ylimast naudingust, meil nii harilikust materdamisjuttusest. Kyllap on neidki, kes eelarvamuslikumas meeleolus on sirvind kõnesolevat raamatut, temas on otsind (ja vana tõe põhjal oma lõbuks leidnudki) kas või stiililisi ja pedagoogilismetoodilisi puudusekesi, järjekindlusetuksi jm. Minu silm oli kiindund tõi sisulisse kylge, ja vähearvulised komistus-põimed on pärit säält.

Kerge komistus (õigem taktiline võte) on, et k.a.u.a

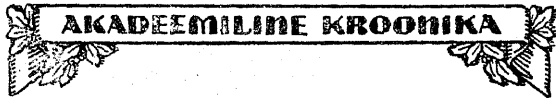
ja k.a.v.a vaheldus esitetakse ortograafilise „piskysimuse“ (§ 9); siin on ikkagi vist ka hääldamisvahe ega ole see juhus võrrelda maija ~ majja kysimusega. Samuti pole rasv > rasu, kihv > kihu v vokaliseerumine võrreldav kasu, põli, tali jne. juhtumustega, kus v on kadund teat tingimusil (§ 39). Tõele ei vasta ka ytlus „Mõnes sõnas esineb ka veel vana põlise mitmuse kuju arenemise jälgi (hambule, kikivarvule jne.)“ § 134: esitet näited vähemalt ei peegelda vana põlise arenemise jälgi. Teoreetilisil vassinguil põhjened katse õigustada teat kontraheerit tyvedes (aidetakse, näidetakse, laastetakse, vaa- detakse jne.; oodet(ud), aidet(ud), jne.) a > e muutuse läbiviimine (§ 169 ja alamärkus lhk. 83); võrreldagu juba vastolulisi lausundeid „järelkult ei maksa erandit teha ka kokkutõmbelisis, vaid parem yhtlaselt: oodet(ud), aidet(ud) jne.“ (alamärkus lhk. 83) ja „kokkutõmbelisis esineb alati ainult -atakse, tyvi nõrgal astmel (hakatakse, peljatakse jne.)“ § 191. Komistus sisaldub väites, et puskma verbis on sk analoogiline: nagu sugukeelist näib (sm. puskea), on see algupärane. Ajaloolise järjekindluse vastu on eksit, kui kõrvu räägitakse -h-lõpulisist ja -m-lõpulisist noome- neist (veneh > vene ja sydän > süda § 36): -m-lõpulist ajal polnudki vist veel -h-lisi, vaid olid -lõpulisid. Ning võõristav on leida — nähtavasti siiski on need trykivead — lausenäiteis „surmale määratu rahvas“ (§ 229) ja vigasesti kokkusäet „ta vastas väga hästi teadvat, et kaotand kaaste- laste usaduse, on kadund ka ta oma jalgealune“ ning „Tallinnas peeti kongresse (§311)“, kus passiivse peete- asemel peaks olema aktiivne oli. On ju ilmseid trykli vigugi kena kogu — mainitagu neist kas või kõige sega- vam, lhk. 9, yheksas rida ylalt segiaet kogu poolrida, ja lhk. 163 rusik pro lusik.

Kuid need silmatorgand või võimalikud kahesilma vahele jäändki komistused ei suuda väärata ega vähendada O. L. grammatika -käsiraamatu tähtsust meie keele arenemisloos. See on esimene kord kohati vähem kohati enam õnnestund objektiivsusega teht katse esitada kõik kirjakeelse maksvaks-pääsule pretendeerivad keelelisel nähtused ebasympaatlikke surnuksvaikimata. Autori oma hää kostab kord kategoorilisemalt, kord liigki tagasihoidlikult kaudu mitmekordsete reservatsioonide. Kuid tegelikult suurima tähtsusega on, et siin määratu hulki igapäevaseid keelevigu saab oma teenit paljastuse osaliseks ning õigustet vormide leid on kergendat praktiliselt kokkusäet tabelitega, millede abil igamees pisima jõukulutusega võib juhtida oma keeletarvitusse õigele teele. Mida enam meie harit seltskond on praegusel kirjakeele kivinemis- ajajärgul huvitet tema saatusest, seda rutemini ja õnnelikumalt lõpeb see valus protsess. Autor mõistab hukka keele- uuendusliikumise igavesti kärsitu ja pysimatu „subjektiivse romantismi“ ja osutab kõiges soovi näha meie keelt ju ligemas tulevikus õnnestunult kristalliseerununa, oleva ja tõusva eesti kultuuri slsu väärilise väljendajana ega mingi kyyraku kantseiloomana. „Hurjutetav on iga haritlane, kes kõneleb vigast keelt“ peaks meie lihasse ja lusse tungima ja meid kihutama oma keeleoskuse põhjalikule revideerimisele. Seda tööd soodustab, huvi meie keele- kultuuri-kysimuste vastu äratab ja neis iseseisvat seisukohta

võtta meil aitab kõnesolev uus grammatika, sellepärast olgu tasane tema tee iga kultuurilise eestlase, eriti veel meie akadeemilise pere lauale.

Tartus, 12. X. 23.

J. Mg.

Üliõpilaskondade välisloimkondade konverentsist Londonis, 19.—21. septembrini 1923. a.

Ül. välisloimkondade konverentsi Londonis 19.—21. sept. 1923. kutsus kokku Daani üliõpilaskond Leipzigi 1922. a. konverentsi otsuse põhjal.

Konverentsil oli esitatud 12 üliõpilaskonda kokku 33 osavõtjaga, nimelt: Daani, Inglise, Tšeko-Slovakkia, Eesti, Saksa, Hollandi, Ungari, Läti, Norra, Rootsi, Helveetsia ja Soome. Eesti üliõpilaskonna esitajateks olid esimese H. Kukke ja ül. J. Poska; külalise ja tõlgina võttis esimehe H. Kukke palve peale osa Londoni üliõp. S. Kallas. Soome esitajaks oli Londoni saatkonna sekretär H. Valvanne, Läti poolt B. Einberg, kes I Balti üliõpilaskondade konverentsist Tartus I-e delegatsiooni juhina osa võttis, ja üliõpilaskonna president L. Rosental.

Konverentsi avas 20. sept. Londoni King's College ruumides Dr. V. Naeser (Daani). Tervitusi öelsid teiste seas ka College'i rektor N. Barker ja Ameerika ülikoolide esitaja Dr. Mac Lean. Inglise üliõpilaskonna poolt tervitas osavõtjaid president J. Macadam.

Valimised.

Juhatajaks valiti Dr. N. Naeser (Daani), abiks V. Zimmermann (Saksa) ja J. Kopecky (Tšekoslovakkia). Sekretäreks H. Kukke (Eesti) pri. Thomson (Inglise) ja J. Schokking (Holland) ning sekretariaadi korraldajaks H. Graessler (Daani).

Päevakord

võetakse vastu lõpulikul kujul järgmiselt:

1. Välisloimkondade aruanded tehtud tööde üle.
2. Leipzigi resolutsioonide täideviimine.
3. Välisloimkondade aruanded
 - a) kohalikkude nõudmistele üle ülikooli astumisel
 - b) korteri ja ülespidamise kulude üle
 - c) üliõpilaskonna liikmemaksu üle
 - d) ülikooli kraadide üle
 - e) kirj vahetuse ja raamatute vahetuse üle.
4. Resolutsioonid edespärase tegevuse kohta.

Välisloimkondade aruanded.

Konverents tegi tegemist ainult praktiliste küsimustega. Suurem osa päevakorrast olid aruanded ja vastastikune informatsioon. Toome siin nende tegevusest ainult üksikud tähtsamad näitused, mis meile uued võiksid olla.

Daani ül. välisloimkond korraldas aprillis Daanis rea ettekandeid ja näidendid Oxfordi ülikooli dramaatilise ühingu poolt, mais loengud Inglise kirjanduse üle Kopenhageni ülikoolis (prof. de Montmorency); juunis korraldati advokaatide ja kohtunikkude reis Londoni; augustis korraldati ringreis Daanis prantsuse professoritele ning agranoomidele. Sellest on näha, et üliõpilaskondade tegevus on laiendatud ka õppejõudude peale mitmesugusel alal.

Läinud suvel mahutati sel teel Daani ära 200 üliõpilast, õppejõude ja teisi isikuid, kes kõik ühest kuni kolme kuu jooksul tasuta ülespidamist said. Toimkonnal on oma bürood ka väljamaal, nagu Berliinis ja Chicagos, kuna Londonis büroo ühenduses seisab Daani klubiga.

Toimkonna kirj vahetus on suur. Peale 870 hariliku kirja tuli läinud aastal 3345 järelepärimist, kus nõuti informatsiooni õppevõimaluste üle kodu- ja väljamaal, abirahade

ja õppemaksu, elukalliduse, passi ja sõidukergenduste, soovitude jne. üle. Selleks on välisloimkonnal läbi informatsiooni büroo olemas, kus muu seas kõigile kasutada 800 numbrit katalooge, loengu kavasid, määrustikku, juhtisid, üliõpilaste käsiraamatuid, programme jne.

Inglise ül. välisloimkond huvitab kõige pealt oma organisatsiooni ja töö korralduse poolest. Toimkond langeb kokku üliõpilaskonna keskbürooga (juhatussega). Juhatusel palgalised ametnikud on: alaline täisajaline sekretär (ülikooli lõpetanud) ja tarvilisel arvul masinakirjutajaid. Palgata jõud on: 1) üliõpilaskonna juhatusel liikmed ja auliikmed, 2) auabisekretärid (kas üliõpilased või ülikooli lõpetanud) üksikute alade jaoks nagu üliõpilaskonnas vahetus, kirj vahetus, passid ja viisumid, kirjastamine jne. 3) juhuslikud abinõud teatud tarviduste korral (ka üliõpilased või ülikooli lõpetanud isikud).

Juhatusel sekretariaadi juures on erinendud peale selle veel eritoimkonnad ülesannete jaoks nagu a) väljamaa reiseid, b) üliõpilaste vahetus, c) kirj vahetus, d) väljamaa üliõpilaste vastuvõtmine, e) informatsiooni büroo.

Ka Tšekoslovakkia üliõpilaskonna välisloimkonna tegevus on õige laialdane ning väljakujunenud.

Teised välisloimkonnad meile erilist huvi just ei pakkunud, sest nende organisatsioon ega tegevus ei lähe palju lahku meie välisloimkonnast, enam on mõnel pool veel taga.

Sarnase ülevaate on tegevusest andnud kõik osavõtjad üliõpilaskonnad, kuna teised aruanded kirjalikult sisse anti.

Eesti aruandest äratas suurt huvi I Balti üliõpilaskondade konverents, mille resolutsioonid ingliskeelses tõlkes osavõtjatele kätte anti.

Läbirääkimiste järele aruannete kohta Leipzigi konverentsi resolutsioonide teostamise üle võeti vastu järgmised resolutsioonid.

Reiside kord. (Tšekoslovakkia üliõpilaskonna aruanne).

1. Reiseid väljamaale teostatakse välisloimkondade poolt, kes teatava grupi sõidu korraldamiseks ühendusse astub nende maade büroodega, kust kaudu ja kuhu sõidetakse, sellega kindlustades reisi ametlikku laadi.

2. Sooviavaldus grupi poolt oma või väljamaa välisloimkonnale peab sisaldama reisi kava, osavõtjate arvu ja sugupoole, reisi päevad ja kestuse. Veel peab teatama, kas grupid soovivad reisel juhte.

3. Välisloimkond sooviavalduse kättesaamisel töötab kava peensusteni välja, teeb korterite ja toitmise asjus korraldusi, püüab kus võimalik hinnaalandust muretseda (raudteed, passid, pensionid jne.) ja reisijaid ühendusse viia ülikooliga, üliõpilaste ja teiste ühingutega kogu teekonna ulatuses.

4. Reisis osavõtjate soovil võib välisloimkond ka reisi rahalise külje organiseerimist teetada. Sel juhul saadavad osavõtjad toimkonnale tema poolt kindlaks määratud summa. Maksmine peab sündima pankade kaudu.

5. Välisloimkond või üliõpilaste grupp, kes reisi korraldab, peab väljamaale teatama grupi juhatajate nimed ühes vastutava juhataja äratähendamisega.

6. Välisloimkond püüab hoolitseda tarviliku komforti eest. Ametlik sooviavaldus peab nimetama erilised nõuded, nagu mitmendas klassis tahetakse sõita, köetavad korterid jne.

Üliõpilaste vahetuse kord (Ungari üliõpilaskonna aruanne).

Et kergendada üliõpilaste vahetust ja reise, soovib konverents kõigile edustatud välisloimkondadele ühendusse astuda Rahvasteliidu intellektuaalse koostöötamise komisjoniga ja peale omavahelise nõupidamise esitada sellele järgmine praktiline ettepanek, et selle kõigi Euroopa riigivaltuste komisjoni teostust leida:

1. Et kõik üliõpilased, kes võtavad osa üliõpilaste vahetusest, varustataks akadeemilise legitimaatsiooni kaartidega, mis oleks ühtlustamise abinõuks ja mille ettenäht-

misel saatkonnad ja konsulaadid tasuta viisumid välja annaksid.

2. Et üliõpilaste grupid ette nähtud, et reisitakse koos ja varustatud legitimatsiooniga kaartidega, saaks kõigil Euroopa raudteedel ja laevadel 50% hinnaalandust kolmanda klassi sõiduhinnast ja et see hinnaalandus oleks maksev ka rongidel pikemate sõitude korral.

3. Et ülikoolide Valitsused kindlustaks sarnastele gruppidele koha peal kõik soodsustused, mis oma üliõpilastele maksivad muuseumide vaatusel, teatrites jne.

Raamatute bürood. (Saksa üliõpilaskonna aruanne).

Konverents soovib siin edustatud välisloimkondadele omal maal asutada üliõpilaste raamatukauplused nii pea kui võimalik, et teaduslikku kirjandust kergemal teel muretseda. Et saada võrakeelseid raamatuid on soovitatav lähidane koostöötamine juba olemasolevate üliõpilaste raamatubüroode vahel.

Peale nende võetakse vastu veel järgmised resolutsioonid:

1. Edustatud välisloimkonnad olgu ettevalmistatud varustama igasuguseid üliõpilaste reisisid vastavate reiskavade ja plaanidega ja abiks olema tarviduse korral igasuguste korraldustööde juures, mis seotud reiskavaga.

2. Edustatud välisloimkonnad teevad kõik, et luua sidemeid nende välisloimkondadega, kelle delegaadid puuduvad, ja andma abi ning nõu tarbekorral juba olemasolevatele büroodele kui ka välisloimkondade moodustamiseks üliõpilaskondades, kus neid seni ei ole.

3. Edustatud välisloimkonnad püüavad edendada rahvusvahelist kirjavahetust üliõpilaste vahel ning selle süsteemi.

4. Edustatud välisloimkonnad nõuavad teadusliku ja tehnilise edu huvides oma valitsustelt, et seaduslised kitsendused rahvusvahelisel raamatute vahetusel kõrvaldataks.

5. Konverents peab tarvilikuks informatsiooni büroode asutamise igas ülikooli keskkohas.

6. Konverents leiab Daani välisloimkonna poolt iga aasta väljaantava „Õppevaheaja kursuste, üliõpilaste reiside ja suve kongresside nimestiku“ kasuliku olevat ja teeb ettepaneku edespäikes väljaannetes trükkida iga üksik teade selles keeles, milles kutse ilmunud.

7. Konverents paneb Daani välisloimkonnale ette, et see püüaks läbiviia käesoleva konverentsi resolutsioonid kuni järgmise konverentsini.

Järgmine välisloimkondade konverents peetakse Ungari üliõpilaskonna kutsel ära Budapestis.

Üldine kokkuvõte.

Konverents kandis ainult praktilist laadi, käsitles küsimusi, mis puutuvad üliõpilaste rahvusvahelist liikumist. Osa päevakorras ettenähtud küsimuste kohta esitati aruanded kirjalikult, ilma et neid oleks arutatud. Kuid konverentsi tööd hinnates ei saa resolutsioonide kõrval tähendamatat jätta teist tähtsat külge: Sarnasel kokkutulemisel loodud otsekohesed sidemed, vastastikuse tundmise ja arusaamise edendamine, konkreetsete kavatsuste läbirääkimine vastavate üliõpilaskondade vahel saab edespäikes tegevuse aluseks.

Siiski valitses konverentsil nagu sihit ja selgusetat seisukord. Iseenesest kerkis üles küsimus, missugune vahekorad on välisloimkondade konverentsil Rahvusvahelise Üliõpilaskonnaga (CIE).

Prantsuse üliõpilaskond puudus konverentsilt, vaatamata, et kutse oli Pr. välisloimkonda saadetud. Küsimuse selgitamiseks valitud komisjon kandis ette, et Prantsuse üliõpilaskond oli kutse tagasi lükanud, motiveerides, et see konverents olevat õieti CIE teisend vähemal määral ja vähema tegevusega ja et Prantsuse üliõpilaskonnal ei ole praegusel momendil võimalik osa võtta konverentsist ühes Saksa üliõpilaskonnaga.

Selle peale teatas Saksa ül. välisloimkonna juhataja, Saksa üliõpilaskonna abiesimees Valter Zimmermann, pikemas deklaratsioonis, et Saksa üliõpilaskond edespäikes enam katset ei tee CIE liikmeks astumiseks. Nii selge

küsimuse kui ka muul puhul tehti mitmed rahulolematud ettepanekud, mis aga üldisemat poolehoidu ei leidnud ja tagasi võeti.

Leiti, et sarnased avaldused ei kuulu enam konverentsi päevakorda. Jutuajamisel pärast konverentsi puudutati V. Zimmermanni teadaannet; ilma erandita leiti see samm võõrastav ja ebaõige olevat, mis Saksa üliõpilaskonna ja kõigi teiste vahele teatava vahe tekitab. Põhimõttelikult on Saksa üliõpilaskond nüüd sarnasele seisukohale asunud, mille vastu ta end seni seletas võitlevat: s. o. leppimatus ja miitesoov koos töötada. Sõjas erapooletud maad ja teised, kes valmis oleks juba praegusel momendil kõigi üliõpilaskondadega CIE's koostöötama, on nüüd piinlikku seisukorda pandud, kui uute liigete küsimus liidus päevakorrale tuleb. Ka oli Saksa üliõpilaskonna teadaanne enneaegne avaliku arvamise suhtes ja alles vast siis kohane olnud, kui Prantsuse oma avalik arvamise üliõpilaskonnaga kohta arvustavale seisukohale oleks jõudnud.

Konverentsist jäi, olgugi mitte kellegi poolt väljaõeldud mulje, et järgmise aasta konverentsil peab otsustama saatus, kas ja missugune on edasikestmine. See on olnud muidugi Varssavi konverentsist.

H. K.

Ülikooli teated.

Matemaatika-loodusteaduskonna uued õppekavad ja eksamite korraldus on trükist ilmunud.

Sisu: sissejuhatus, eksami määruused (üldmääruused eksami kordade 3—14 suhtes, erimääruused magistri eksamite suhtes, määruused magistriröö suhtes, diplomii ja tunnistuste väljaandmisest), õppekavad.

Hind 25 m., saada ül. portierilt.

Pädagoogilise stipendiumi

kohta käiv määruuse § 4 on haridusministeeriumi poolt järgmiselt muudetud: „Päd. stipendiumi saamiseks on eesõigus neil, kes Eesti keele ja kirjanduse oma kutseaineks valinud. Ühesugustel muudel tingimustel on eesõigus meesüliõpilastel.

Kirjavastused.

„U.“ — Kahjuks ei pea võimalikuks seda pikalevenima ja liig üksikisikute päale konduma näivat karskusliikumise poleemikat edasi jätkata. Teie edaspäikes kaastööd soovime häameelega, nagu üldse üliõpilaskonnast tulevat osavõtmist üliõpilaskonna asjus. Oleme maksnud honoraari ainult tungival soovil a 3 m. rida, sest meil on õigus tarvitada honoraarimaksmit ainult 2000 marga ulatuses numbri päält, summa, mis terve lehe honoraari alla arvamiseks kaugeltki ei jätku.

Fil.-ajalool. üliõp. selts. — Teie eelnõu üliõpilaskonnaga töölühisuste kontrolliga ühendada ei ole leidnud üliõpilaskonna edustuse poolt häakskiitmist. Samuti ka ülikooli valitsuse poolt. Seepärast ei leia võimalikuks seda avaldada, päalegi kus see juba teiselt poolt käsitatud on.

Vastutav toimetaja: Richard Janno.

Väljaandja: Tartu Üliõpilaskonna Edustus.

„Üliõpilaslehte“

ilmub selle semestri jooksul 6 numbrit.

Tellimise hind postiga 140 mrk. Üksik number 25 mrk.

Toimetuse aadress: Tartu, Hetselin t. 1—12.

Toimetuse tunnid: kesknädal ja laupäev kella 2—3.

KOHVIK, kondiitri- ja pagari-äri

A. Leppik ja Ko

Rüütli tän. nr. 16, telefon 600, Tartus.

Alati saadaval kõiksugused kondiitri- ja pagari-
saadused. — Üliõpilaste organisatsioonidele kõige
parem tellimise koht.

Viini kondiitriäri

Jaani tän. 7 (telef. 610)

I järgu kohvik.

Suur valik: dessertkooke, shokolaadi,
kompvekke ja igasuguseid üllatusi. Tel-
limised tortide ja kringlite peale täide-
takse igal ajal korralikult.

Moodsam, täielikum
ja odavam

Juuksetööstuse-äri Eestis

Tartus, Jaani tän. 16, Raatuse
taga. Telefon 6-43.

Daamide, herrade ja teatri
coiffeur-salongid. Manicure.

Äris ainult esimese järgu
töõjõud. Eeskujulik puhtus. Jootraha ei võeta.

Austusega **J. Luksep.**

Hästi tugevaid
saapaid, kingi
ja
kummi kalosse

soovitab suures väljavalikus mõõdukate hindadega

Tartus,
Kaubaheoovis nr. 5.

Ludwig Oja.

Rätsep Pihlapuu Peterburist,
Rüütli tän. 8.

Suur väljavalik väljamaa kui ka kodumaariideid.
Hinnad võistlemata odavad. Üliõpilastele hinna-
alandus. Tellimisi täidetakse kiirelt ja korralikult.

Kõige austusega

J. Pihlapuu.

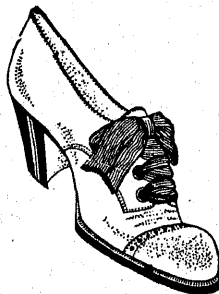
Osa-ühisuse „LINDA“ kohvik

Suurturg 2 — — Suurturg 2

Eesti seltskonna
parem kohtamispaik.

Alati saadaval kõiksugu kondiitri saadusi

Tellimised täidetakse korralikult.

Saapatööstus ja -kauplus

A. Josset

asut. 1895. a.

Tartus, Künini tän. 4,
soovitab

jalanõusid kõrges headuses
ning täieliku vastutnsegaga töö eest.